

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

SÖNDAGEN DEN 22 MAJ 1921.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖG

GRUNDLAGD AV

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

HUVUDREDAKTÖR:
ERNST HÖGMAN.

ANDRE REDAKTÖR:
EBBA THEORIN.

GOODWIN 1920

EN MONDÄN SKÖNHET MED SIN FYRBENTA FAVORIT
FRÖKEN MAUD ARRHUSIANDER OCH HENNES PEKINGESE

NEJ! EN FINLÄNSK NOVELL FRÅN DET RÖDA ÅRET

Av ARVID MÖRNE.

I.

TÅGET STANNANDE MED ETT HÄFTIGT ryck. Det skrällde våldsamt i buffertarna, skramlade, gnisslade, klirrade. Och sedan blev allt med ens så underligt ljudlöst.

Runt omkring dāsade den nordtavländska ödemarken i duven och bister januaristillhet. På det vintriga fästet, långt, långt bort i fjärran, lyste en blek sol. Men jorden låg livlös under hennes sneda, mattgula strålar.

Skogen trängde på från ömse håll: den nersnöade, sorgbundna granskogen. Grenarna dignade under sina laster av hårdfrusna drivor, som bitit sig fast i barren. Topparna buro hättor av is; mången späd skate hade brustit under den svåra tyngden. Utefter banvallens bräddar stodo ungräden inklämda i snömassorna, som ångploget vräkt upp och yrvädren byggt vidare i höjden.

Nere i klyftan mellan dessa vita vallar hade det korta tågsättet plötsligt stannat. Genom vagnarnas frostblommiga rutor göts en spökaktig likrumsdager över människorna där inne.

Längst bak stod tredjeklass-rökarvagnen med de röda skyltarna under takranden. I suddiga konturer skymtade mellan rökridåerna grupper av arbetsfolk i svart och grått. I en vrå satt en käring hopkrupen: ett ansikte av bara gula rynkor, ögon som stucko och brände. Den tandlösa munnen predikade dagens text — oavbrutet — i evighetslånga meningar med ett etter-sprutande ledmotiv: »I dag sker det! I går gick solen sista gången ner i borgarnas rike! I dag börjar revolutionen, ni hör det, i dag! Slaktarna ska dödas! Alla feta slaktare ska dödas! Alla slaktarbarnt över fem år ska dödas!»

»Varför vill hon skona avfödan under fem år?»

»Nå, int vill ja skona någon alls.»

Den följande tredjeklassvagnen bar vit skylt utanpå — Rökning Förbjuden — och vit var den invärtes i andlig bemärkelse. Enkelt, finskt lantfolk: ordkarga småbönder, myndiga storbönder, alla stadda på återfärd från Tammerfors till sina nordtavländska ödemarker och österbottniska äldalar. Några svenska småstadsfröknar på hemväg till Österbotten från julbesöken i huvudstaden. Två svenska bondgossar, som legat nere i Nyland och tjänat pengar, men plötsligt beslutat att återvända till sin ensliga slätt vid Bottenhavet. De underhöllo varandra med lågmälda samtal om Kerenski och Lenin, Finlands frihet och Rysslands sönderfall, de röda gardena och de vita skyddskårerna.

Ingen annan talade. Envar tänkte på en enda sak: måntro jag hinner hem, förrän upproret bryter löst?

I tågets enda andraklassvagn flammade kaminbrasan. På vedlären satt en fräknig karl med röd bindel om vänstra armen.

Konduktören klev in, arg i synen:

»Vad i helvete är meningen?»

»Jag undrar också varför vi står.»

»Nå, så fråga då hans höghet på loket! Kanske att den ena rödingen inviger den andra i hemligheten.»

»Konduktören är god och gör det själv.»

»Nog har jag frågat minsann.»

Dr Arvid Mörne.

»Nå, vad svarar lokets patron?»

»Svarar? Fan svarar! Ni två — ni har något sattig för er!»

Konduktören gick.

Skjuddörren för förstaklassavbalkningen mitt i vagnen gled ljudlöst åt sidan. En dam i grönt siden svävade ut i korridoren: burredig chevelyr i brinnande rött — ett par klipska ögon i ett pudrat ansikte — parfymdoft.

»Varför stannar vi här — i skogen?»

Inget svar.

Damen skrattade. — »Vilka fasoner!»

Inget svar.

Nu blev hon ond. Högg tag i mannens röda armbindel, halade honom ner från den upphöjda positionen på vedlären och skrek i hans öra:

»Svara, människa!»

»Int vet jag.»

»Vem vet det?»

»Lokomotivförarn. — Där kommer han.»

»I alla gudars namn, vad har den funktionären här att göra?»

Lokmannen sjönk ner i en soffa och tänkte sin pipsugga. En frän lukt av bondtobak blandade sig med den söta parfymdoften.

»Vad tar han sig för? Är han galen? Är alla människor galna i detta förskräckliga landet?»

Damen skrattade inte mer. Hon darrade av ilska. Ropade in i förstaklasskupén: »Ni, herr finländare, vad gör ni? Kom hit!»

De gröna förhängena rycktes undan. En pälsklädd herre blev synlig. Han var blond och högre — fyllde hela dörröppningen.

»Kör ut den där drummeln!»

»Vad står på? — Nej, hör nu, det går inte för sig att röka en stinkande mahorka i andra klass.»

Lokomotivföraren reste sig. Hans ansikte såg otäckt ut.

»Tror herrn att herrn kan befalla?»

»Läs anslaget, var så god!» — den pälsklädde pekade på vägginskriptionen: Rökning Förbjuden.

»Jag ger fan i herrarnas anslag.»

»Herrn ska vara artig mot lokomotivförarn, annars kan det gå illa», puttrade den fräknige vid kaminen.

Den resande kände att han blev röd i ansiktet. Men han behärskade sig, tog fram ett silverfodral ur pälsfickan och plockade ut två cigarrer. Händerna darrade. Det

såg löjligt ut. Men han kunde inte hjälpa det. Alltnog, han förärade de båda karlarna var sin cigarr.

Damen iakttog sin tafatte medresande med obehärskad häpnad:

»Kanske att jag får lov att bidra med lite konfekt.»

»Vill ni inte vara så älskvärd och dra er tillbaka, min nådiga!»

Karlarna tände sina cigarrer. Den pälsklädde märkte att hans hade slocknat. Han slungade den, tog en ny, drog ett djupt bloss.

»Hör nu, lokomotivförarn, varför står vi stilla här mitt i ödemarken?»

»Det är eldarns fel.»

»Eldarns?»

»Ja, si veden är sur.»

Lokomotivförarn gick.

Den pälsklädde hade återvunnit sitt lugn. Han tittade ner i golvet, rökte och teg. Mannen med röda bindeln tittade också ner i golvet, rökte, teg.

Den pälsklädde bröt slutligen tystnaden.

»Jag har inte brytt mig om att gå ut och se efter, men — säg — hur är det — finns här nå station i närheten? Har det givits stoppsignal, efter tåget behagar stå?»

»Ne-er.»

»Men här borde finnas en station.»

»Int finns här nå station.»

»En hållplats?»

»Int finns här nå hållplats.»

»En avstigningsplattform?»

Den fräknige svarade inte. Väjde undan för den andres blick.

»En avstigningsplattform? En växel? En semafor?»

»Int vad jag vet.»

Rösten lät trovärdig. Blicken ljög.

»Här står en semafor vid linjen ett stycke framför oss. Säkert. Här finns människor i ödemarken.»

Den fräknige teg. Kring hans läppar lekte ett helt litet, ont leende.

»Här finns människor nästan, människor, som rätteligen inte alls har med trafiken att göra, och de har stoppat tåget.»

»Nu ska herrn inte prata mer. Hur det här slutar kan varken herrn eller jag räkna ut. Jag är här för att titta på passen för de rödas räkning. Det är min syssla — tills vidare. Konduktörn klipper biljetter för de vitas räkning, så länge det nu varar.»

»Och lokomotivförarn?»

»Han kör på, dit den som har makten befäller honom att köra.»

»Vem har makten?»

»I morse, när vi lämnade Hälsingfors — de vita.»

»Vem har makten nu?»

»Det vet jag inte.»

»Ni vet!»

»Nej!»

»Jo.»

»Nej. Jag vet det inte än.»

Den pälsklädde stirrade in i kamingloden. Hans fryntliga, öppna ansikte var aldeles uttrycksöst. Han tog fram sin plånbok och plockade ut en tusenmarkssedel. Räckte lappen till den fräknige. Plockade ut en till. Lät den vandra samma väg. En tredje —

»Det är nog nu. Herrn ska hållas där inne hos det tessiga kvinnset och inte blanda sig i vårt. — Är herrn från Ryssland?»

Äkta Spets- & Sidendépôt

LINNÉGATAN 38

A. T. 197 00. 2 tr. HISS. Riks Ö. 4 36.

VÅRUTSTÄLLNING ÖPPNAD

Spetsar, Blusar, Barnkläder, Underkläder m. m.

»Ja.»

»Det var tur för herrn.» —

Vid det isblommiga kupéfönstret sutto de två förstaklasspassagerarna mitt emot varann i gröna schaggfåtöljer. På det lilla bordet emellan dem låg damens konfektask. Den blågrå röken från hennes cigaretter och den blå från cigarren svävade i nyckfulla slingor mot taket. Ute var ingenting att se: den vita snömuren dolde landskapet.

Damen: Jag försummade snälltåget i går kväll, för jag blev inte klar med dräkterna.

Herrn: Era kostymer äro överdådigt charmanta.

»Jadå! Men hur vet ni det?»

»Jag har sett er uppträda i Hälsingfors. På Börs.»

— — —

»Vet ni, jag ska dansa Den döende svanen i Stockholm.

»Överglänsa Pavlova.»

»Jag har gjort det där, förrän Pavlova började.»

»Ni lämnade Ryssland —»

»Jag är inte ryska — baltiska från Riga.»

— — —

»Bolsjevikerna» —

»Jag tycker inte alls illa om bolsjeviker. — Har ni sett Lenin? — Inte. — Jag har superat med Lenin — engång för längesen — i Berlin.»

Hon fläktade bort röken.

»Ni — ni hatar bolsjeviker — ha-a-ttarr!»

»Tror ni det?»

»Alla finländare avskyr dem.»

»Inte mer än de avskydde tsarens regim.»

»Finland är tråkigt.»

»Tack!»

»Vart reser ni?»

»Till Vasa.»

»Är det i Sverige?»

»Nej, i Finland.»

Lokomotivet upphävde en lång, gäll vissling.

»Bravo! Cigarrerna gjorde verkan. Vi går igen. Ni är en framstående dipp!»

Tåget hade satt sig i rörelse.

»En liten schnaps! För lycklig resa!»

Hon plockade ut snapsglas ur handväskan.

»Äkta rysk rabinovka!»

Hon höllde upp den röda elixiren.

»Min schkål, din schkål — — Vad nu? Ni är blek som en snödriva.»

»Jag? Nej! Inte alls! — Skål för er succés i Stockholm, min nådiga!»

Han hade rest sig. Han var verkligen så blek, som om man pumpat ur honom den sista vita blodkulan.

Tåget rörde sig. Det började att skjuta fart. Men det gick — bakåt.

Hon märkte det inte. I gången ljödo nya röster: låga, skrovliga. Taktfast tramp av hårda sulor, fram och tillbaka, fram och tillbaka: en vaktsoldats tunga steg. Hon föreföll alldeles oberörd.

»Nu vill jag sova lite.»

Mannens blick mörknade. Han reste sig tövande. Skulle han säga henne hur det var fatt?

Hon räckte honom handen. Han stirrade på ringarna — det var många ringar — alltför många. Borde han varna henne?

»Vad ni är blek!»

Han kysste hennes hand.

»Ni är en lustig en.» — Hon kröp upp

i soffhörnet. — »Så kom då litet närmare, stora, blyga ni!»

Tåget rusade ut på odlade marker, saktade farten, stannade vid en station. Perrongen var fylld till bräddarna av en mörk människomassa. På flaggstängen fladdrade upprorets röda fana.

II.

Dagranden lyste blekröd över fjärran, svartblåa åsar. Drivorna kring stationsbyggnaden fykte och telegraftrådarna sjöngo i den hårda blåsten från norr, utdraget entonigt.

De manliga passagerarna i den vita tredjeklassvagnen hade blivit fångslade och förhörda av de rödes improviserade domstol för motrevolutionära stämplingar. Nu stodo de uppställda i ett led på perrongen. De hade upphört att grubbla över sitt öde. De lyssnade bara till den klagande sången i de spända metalltrådarna, som sammanbundo denna dystra plats med hembygderna de aldrig skulle återse. De togo liknöjt emot slagen av väktarnas gevärskolvar, sparkarna av deras järnbeslagna klackar, de evigt enahanda tillmälerna: djävla slaktare, satans slaktare, snart ska du få lite frukost, slaktare, — lite bly i magen, slaktare!

Där stodo nu de myndiga storbönderna, som föregående dag i den vita vagnen hade ilat hemåt mot Österbotten och friheten. Aldrig mer skulle de beträda förstubroarna till sina röda tvåvåningsgårdar på älvbrinkarna. Där stodo de torftiga småbönderna från nybyggena i ödemarken och de två svenska ynglingarne från någon enslig kustby vid havet. »Ertappad vid försök att sluta sig till slaktarhären i Österbotten», så lydde domen över var och en av dem.

Den lilla fånghopen drivs in i stationshuset, ner för trappan, ut på vägen. En halvtimmesmarsch — en skog — fem minuter — ett vägskal. Vidare längs en biväg — fem minuter — en nyodling på skogen.

Vid den gråa ladan i bakgrunden står ett kulsprutskommando. Karlarna ha hittills övat sig på döda mål. Nu består det ett levande för första gången.

Fångarne ställas upp i led, alla fastbundna vid ett långt rep. Nordvinden ökar till storm, drivsnön jagar över tegarna, fyker kring ladtaket. Visslingar, kommandorop, svordomar, skratt.

Trrrr. Trrrr. Kulsprutan spelar. Trrrr Trrrr. Skotten gå än för högt, än för lågt. Trrrr. Trrrr. Man övar sig. Man övar sig länge. Och det mest seglivade av offren vältrar sig länge i snön, rycker och sliter i den blodiga långreven. —

Andraklassvagnen står avkopplad på ett sidospår. Stormen ylar i huvarna, yrsnön piskar de översnöade rutorna. I förstaklasskupén brinner takljuset och silar genom en öppning i den gröna skärmen ett diffust sken på en hög ytterplagg i soffhörnet. Plötsligt tränger genom stormens yl det knapprande ljudet av den avlägsna kulsprutselden. Högen börjar att röra sig. Danserskans ansikte dyker gråblekt upp ur virrvarret av boor och pälskragar. Ögonen stirra vettskrämda ut i halvdunklet.

Vad var det för ett ljud? Drömde hon det? Eller var det verklighet?

Stormen? Nej. Nu — hörde hon det igen.

Var det — kriget?

Där rör sig någon i gången. Hon trevar sig ut ur den provisoriska bädden, drar

upp lampskärmen, får fatt i sminkstången och pudervippan, ställer sig framför spegeln.

Skjuddörrarna glida åtskils. Den fränkige stiger in.

»Vad var det för underliga ljud — ja, ljud? Besynnerliga ljud — långt borta?»

»Jag vet inte.»

»Var det — skott?»

»Jag vet inte.»

Hon glider ner i soffan, storgråtande.

»Nå, nå, fröken tränger inte gråta. Han lever ännu.»

Hon stormtjuter som ett barn.

»Han ä' inte dö.»

»Vilken han?»

»Han, reskamraten.»

»Så?»

»Han ä' inte dö ännu?»

»Varför skulle han vara död?»

»Varför?»

»Varför?»

»Sa fröken — att varför?»

Äntligen fattade den fränkige att hon inte alls var inne i situationen. Det var för komiskt! Något slags löje började att spela i hans ansikte.

»Nu ska fröken förhöras och reskamraten ska också förhöras och sen får man si hur det blir med honom. — Har han skällt på di röa?»

»Vilka röda?»

»Vilka? Nå, arbetarklassen, folket?»

»Vilket folk?»

»Vilket folk? — Hur ska jag nu förklara? Har han skymfat Finlands arbetande folk eller bolsjeviker?»

»Nej då! Nej!»

»— När det frågas, så ska fröken svara att nej — inte ha han skällt di röa på hela tiden.»

I andraklassväntsalen satt staben, och staben var drucken. Nå, där var många fler, vänner och vänners vänner till de höga, som också fått vara med om den dundrande, nattliga festen, när stationsinspektorns konjakshelov slaktades. Nu var stämningen purken. Väntsalen luktade andradag, vad det än berodde på: tobaksaskan, som skräpade överallt, konjaksplöarna på borden — —

Plötsligt rycktes stora dörren upp på vid gavel, och med vinddraget och flingorna virvlade danserskan in i det sorlande rummet, slängde pälskappan till förste, bäste, som råkade vara ingen mindre än kompanichefen, och sparkade pampuscherna från fötterna. Medan den fränkige stod kvar vid dörren med labben på vredet, grinande som en varg i solen, bombarderade hon en kortspelande grupp vid brasan med sina stackars nersnöade skor. Och så kröp hon upp i stinsens körsbärsröda schaggsoffa.

»En cigarett, var så snäll!»

Kompanichefen, en mörkhyad, karelsk stockflottare med kavaljersfasoner, skyndade att tillmötesgå denna billiga begäran.

»Jag fryser ihjäl.»

Underchefen, en linluggig, tavastländsk skraddare och spelman på bondbrölloppen i det överståndna borgerliga stadiet av världshistorien, löpte till byffén och hämtade konjak: ett bräddfyllt dricksglas.

Gudar, vilken strapats! Hon hade pulsat i drivorna upp till knäna. Hon huttade, som om hon suttit i ett isskåp.

Den muntre skraddaren kom med konjak. Hon läppjade på drycken, sväljde

H. E. EKSTRÖMS JÄSTMJÖL

en klunk, lade sig på rygg med en schaggekudde under huvudet.

Vilket äventyr!

Skräddarn stod kvar med glaset och titade under linluggen på den fina läckerbiten. Från väntsalens alla hörn ryckte den mörka horden närmare.

I detsamma flög damrumsdörren upp och två rekryter med bajonetter på gevären stegade in med den enda kvarlevande fången.

»Va fan har ni här att göra», skrek stockflottarn.

»Led slaktarn vackert tillbaka i hans kammare», kommanderade skräddarn.

»Vi gjorde som det var befallt.»

»Det är rätt, det. Han ska få sin dom.»

En undersätsig karl med grovhugget, grått stenansikte talade — kallt, lågmält, kanslimässigt. Han bar endast ett enkelt rött band kring vänstra armen, men det hördes på tonen att han var den ledande i församlingen.

»Vi ska vänta lite än», menade skräddarn.

»Vi tar pälsen i skatt och låter stackarn löpa för fan i våld», föreslog stockflottarn.

»Vi dömer efter revolutionens lagar, och därmed punkt», dekreterade stenansiktet. »Alla obehöriga går sin väg. Staben blir kvar. Kvinnset stannar också.»

Danserskan mötte reskamratens blick. Den var mörk och kall.

III.

Den pälsklädde befanns ha varit på väg till sitt hem i Vasa. Han var affärsman och kunde leda i bevis att hans Hälsingforsresa gällde ofrånkomliga fataljer. Men han bar ett känt borgarnamn, ett riktigt fint, ryktbart slaktarnamn. Många av dess innehavare hade kämpat mot zarismen. En nära anförvant hade suttit fängslad i Peter-Paulsfästningen och dött av umbäranden: låtit sitt liv för Finlands rätt. Stenansiktet förklarade att den sistnämnda, av den aklagade framhållna omständigheten inte hörde till saken.

Förhöret var slut. Tystnaden bröts av en snyftning.

»Har fröken nånting att tillägga?»

»Herre Gud, vad ni är dumma! Om han bara hade sagt ett enda litet snett ord i politik, så skulle jag i alla helgons namn tala om det för er, för jag håller med bolsjevikerna, jag. Men det har han inte gjort. Han intresserar sig inte ett dugg för sånt där. Inte sant, snälla?»

»Ni har rätt.»

»Där hör ni!»

»Vad betyder det — vad herrn och fröken har sladdrat —»

»Men jag har känt honom länge.»

»Än sen?»

»Vi har roat oss tillsammans i Berlin.»

»Det kan man tro.»

»Vi har superat tillsammans många gånger.»

»Vad gör slaktarna annat än superar med folkets pengar?»

»En afton satt vi på Kempinski, ni vet, Kempinski — på tre man hand med Lenin.»

»Att hur —?»

»Jadå!»

»Att hur sa fröken?»

»Vi åt ostron och drack Steinwein — ni vet — det är förfärligt gott. Lenin var tjugig den kvällen. Di är så rara och fina gossar båda.»

Det ryckte till i stenansiktet.

»Inte sant, ni minns det?»

»Ja, jag mins.»

»Ack, om Lenin bara vore här! Men vad skulle han göra i detta förskräckliga landet!»

Hon dök ned med ansiktet i kudden. Skuldorna, ryggen, hela kroppen snyftade.

Stenansiktet vinkade bort staben. »Jag ska språka lite med den här märkvärdiga herrn.»

»Vad har vi vidare att tala om?»

»Jo, ser herrn, revolutionen är hård. Men revolutionen är också rättvis. Vill herrn skriva under protokollet med det här vittnesmålet att herrn känner kamrat Lenin?»

»Ja.»

»Vill herrn skriva sitt namn på en förbindelse att underkasta sig revolutionen — i allt, förstår herrn, — i allt?»

»Nej!»

De två människors blickar borrhade sig in i varandra.

»Varför vill inte herrn göra det?»

»Det kan inte förklaras.»

»Jag förstår inte —»

»Nej, ni förstår inte.»

Danserskan låg inbäddad i sin pälskappa på soffan i den tomma väntsalen. Hon var dödstrött, men kämpade tappert mot sömnen. Skymningen föll. Yrvädret spelade pipande melodier i fönsterspringorna. Någon vindslucka blåste upp och dunkade. I detsamma skedde det.

Den sömndruckna hjärnan uppfångade knallarna från gevären: överkliga beslöjade ljud — oändligt avlägsna. Så var det ingenting mer. Den sista tankegnistan slocknade. Hon sov.

MODETS TYRANNER

Av MATTS A. STENSTRÖM.

MAN BRUKAR TALA OM MODETS tyranner, fastän det är något oegentligt, då modet endast känner slavar och inga enväldiga härskare. Inten ens les grandes couturières — de tio, tolv största husen i Paris — som årligen kreera så och så många nyheter och som kunna synas mäktiga nog, då det gäller att påverka smaken, äro annat än lydiga tjänare under modet och under tidsandan. Modet är uttryck för något helt annat än en liten grupp dräktkonstnärers excentriska infall. Varken kejsarinnor eller drottningar ha ägt makt att bestämma över modet, och då det påstås, att den eller den höga härskarinnan inför en viss dräkttyp, så görs det våld på historiska fakta. Intet mod kommer i världen genom ett nyckfullt infall och intet försvinner heller blott och bart genom ett maktpåbud.

Rose Bertin.

Intet desto mindre finns det ett visst berättigande i att tala om modets tyranner, ty inom en trängre krets, ett homogent samhällslager, ha de, som äga öra för modets viskade befallningar och öga för dess finaste viljeskiftningar, möjlighet att utöva ett tyranniskt inflytande. För den internationella societeten, som fortfarande har sin huvudstad i Paris äro parisskräddarnas creationer i viss mån att betrakta såsom lagutkast för en kommande säsong.

Det var egentligen först under rokokon skräddarna började få detta inflytande och den första, som med visst skäl kunde kallas modetyrann, var en dam, en flicka från provinsen, som på grund av speciell begåvning mycket hastigt gjorde sig ett namn och skapade sig en ställning i Ludvig den femtondes Paris. Hon hette Rose Bertin — det är alltså ett av de klangfullaste namnen i modernas historia — och var född av hederliga och präktiga föräldrar i den vackra staden Amiens. Hon fick en efter dåtida krav god uppfostran, men en alldeles omissskännlig begåvning bestämde henne för modistens i vanliga fall inte så synnerligen bildningskrävande yrke. I vår tid skulle hon förmodligen ödslat bort sin talang på att försöka bli en "verklig konstnärinna", men på den tiden var det yrket inte så lovande för en ung flicka och Rose kom i stället in på en bana, där hon fick tillfälle att göra en betydligt större och viktigare insats.

Hennes föräldrar lyckades placera henne hos innehavarinan av den mycket ansedda modefirman Trait-Galant, vilken hade rykte om sig att hålla sina flickor i mycket sträng tukt. Rose var pigg och vaken och tycks medvetet ha vaktat på ett tillfälle att göra sig bemärkt. Detta tillfälle kom också en dag, då ett par unga societetsdamers bröllopsstass skulle avlämnas hos den gamla prinsessan av Conti. Lilla demoiselle Bertin lyckades fånga den gamla förnäma damens uppmärksamhet och väcka hennes sympati. Hon lovade att minnas den pigga och tydligen med säker smak begåvade unga modisten och när sedermera hertigen de Pentièvres dotter skulle gifta sig med hertigen av Chartres — sedermera av Orléans — blev det den lilla Rose Bertin, som fick motta den högförnäma beställningen på bröllopstoiletterna. Därmed var början till hennes lycka gjord. Hon blev kompanjon i firman Trait-Galant, men på uppmaning av den lilla förnäma kundkrets hon personligen värvat öppnade hon kort därefter en egen modesalong och till denna riktade nu själva dauphine, den unga Maria Antoinette, sina beställningar.

Rose Bertins namn blev känt över hela Europa. Alla trängdes kring henne för att kunna skryta med att deras toaletter gått ut från hennes ateljé. Men hon var i främsta rummet Marie Antoinettes modist, ett slags mode-minister hos den unga drottningen och var nästan dagligen kallad till råds. Hennes smak hade blivit alltmer utvecklad och hennes rikedom på idéer allt större och mer raffinerad, men hon ödslade inte bort dem på vem som helst. Hon hade vunnit sitt rykte och sin ställning genom sitt behagliga väsen i förening med naturlig smakbegåvning, men sedan hon väl kände sig fast i sadeln, kan man inte påstå, att hon längre utmärkte sig för ett behagligt väsen — om hon inte möjligen sparade det för den avgudade drottningen. De samtida memoarerna tala ofta om Rose Bertins nyckfullhet och uppskrivade anspråksfullhet.

Det berättas att en dam en gång kom in i hennes salong och begärde att få se de nyaste

W. Seger's Hårfärg

fås överallt till Kr. 2: 50

Pröva

Tuppens Zephyr

och Ni köper ingen annan.

moderna. "Visa damen förra veckans modeller", befallde M:lle Bertin. Damen invände, att hon inte ville se förra veckans, utan innevarande veckas creationer. "Då måste ni vänta åtta dagar, ty drottningen och jag har beslutat att inte offentliggöra de sista nyheterna förrän nästa vecka!" — Där stack modetyrannen fram, och det är ändå blott ett exempel bland många som visa, att Rose Bertin verkligen kände sig som den vilken bestämde vad som skulle vara modernt och vad som skulle vara gammalmodigt. I viss mån gjorde hon det ju också, men i det stora hela var även hon slav under inflytelser, över vilka ingen ensam människa råder.

Rose Bertin hade för övrigt ett rätt bittert öde. Hon hade gripits av samma storhetsräseri och samma lättsinniga överdåd, som bragte så många av hennes samtida i olycka. På höjden av sitt anseende, vid en tidpunkt, då hon om allt varit i sin ordning skulle gjort lysande affärer och skapat sig en väldig förmögenhet, gjorde hon i stället en storartad bankrutt med ett par miljoner francs passiva. Det förefaller otroligt, då man vet, hur oerhört eftersökta hennes alster voro och vilka kolossala pris hon kunde begära för sina skräddarkonststycken. Olyckan var, att hon lämnade kredit lika rundhänt som hennes förräna kunder lovade att betala hennes höga pris. Det var egentligen endast den under Ludvig den sextondes tid småningom uppväxande penningararistokratien, som kunde betala eller brydde sig om att betala, men även dessa nyadliga penningmän voro inte alltid solida för sina hustrurs och döttrars moderäkningar.

Den ekonomiska krisen — vilket kanske i detta fall är ett riktigare namn än bankrutt, ty formerna voro något svävande — höll på att fullständigt stjälpa Rose Bertin. Hennes nycker och hennes tyranniska later hade förskaffat henne fiender och det var många som skulle glatt sig åt hennes fall. Marie Antoinette höll emellertid sin modeminister om ryggen — troligen ej utan vissa egoistiska skäl — och hennes affärer förbättrades, åtminstone till skenet, ty i det väsentliga vilade de alljämt på vacklande grund.

Rose Bertins modeministertitel, som låg redan på samtidens läppar, fick än större berättigande sedan hon faktiskt börjat använda sin modekonst såsom politiskt organ. Hennes affärsresor till England och Österrike företogs inte blott i rent modistsyfte och för att skaffa friskt kapital, utan hade också hemliga politiska syften. Den franska tronen vacklade redan betänkligt, och om det sorglösa hovet inte tycktes akta revolutionsvarslen och de annalkande orosmolnen stort, så gjordes emellertid otaliga ansträngningar för att stärka ställningen och framför allt för att förbättra statens ekonomi. Därvid anlätades alla tänkbara medel och man försmådde inte ens att använda en modehandlerska som storpolitisk agent.

Just vid själva revolutionen var Rose Bertin ute på en sådan resa och då hon vände åter var kungafamiljen fängslad. Hon visade nu sin trohet mot Marie Antoinette på ett vackert och uppoffrande sätt. För att räkningarna hos M:lle Bertin inte skulle kunna tjäna som bevis för Marie Antoinettes slöseri brände den stolta modisten alla sina böcker och utplånade därmed bevisen för vilka summor den obetänksamma drottningen givit ut för sina kläder. Det hjälpte inte stort. De ruinerade statsfinanserna talade sitt språk kraftigt nog och slutet stod ej att avvända.

Rose Bertins tyranni var också brutet. Hon blev gammal och grå och dog som trogen rojalist och anhängare av den gamla goda tiden

KAMMA RAHBEK OCH THOMASINE GYLLEMBOURG

TVÄNNE MÄRKESKVINNOR I DANSKT KULTURLIV.

FÖR IDUN AV MARIA HOLMSTRÖM.
(Forts. fr. nr 19.)

K. L. Rahbek.

Efter en teckning av J. C. Dahl.

DET SISTA DECENNIET.

"De svandt, de svandt, de skønne rige Dage for nye Tider og for ny Kultur. Af Bakkehuset er nu kun tilbage et øde, faldefærdigt Brændeskur."

J. J. Kronström.

BAKKEHUSETS EGENTLIGA PERIOD omfattade en tidsrymd av tjugu år eller mellan 1800—1820. Det sista decenniet av sitt liv voro Rahbeks ganska ensamma. Åtskilliga av de unga voro nu män i staten eller eljes spridda kring landet och utlandet. Av de äldre — "fläskmåglarna" och "generalerna" — togos så många bort av döden, att Rahbek i brev till en vän klagar: "Jag för min del lever i min gamla långtråkighet och mister den ena gamla vännen efter den andra. Så har jag på mindre än ett år förlorat fem: "Zeitlitz, Pram, Thaarup, Rein och Pavels och kan säga med Swift: 'I am continually losing friends and neither seeking nor finding new'."

Sällskapssjuk, som Rahbek i alla tider varit, kunde han om söndagarna ses stå ute på gården med tuben i hand och speja neråt allén för att söka upptäcka, om någon besökande nalkades. Kommo två eller tre på en gång, blev han misslynt, ty om de infunnit sig på skilda tider, hade han fått förströelse och underhållning flera gånger.

Som han nu stod där, barhuvad och med

år 1813, då redan nya modetyraner sökte göra sitt maktspråk gällande. Men den nya tidens största modetyrann var varken en skräddare eller en modist utan en kejsare. Napoleon insåg modets stora betydelse och han sökte med de medel som stodo honom till buds — de voro inte små — att påverka det i den riktning han önskade. Han fick emellertid erfara, att det var lättare att skriva lagar för allting annat än för modet.

Längre fram i samma århundrade prövade en kejsarinna med skenbart större framgång att diktera modets lagar. Och även hon var för den som granskar saken närmare endast en modets slavinna trots att så många just från henne mottogo föreskrifter om hur det var chic och mod att klä sig.

I våra dagar leverera de stora parifirmorna modeller men skapa därmed inga moder. Ingen enda modell slår igenom som ej blir godtagen av denna osynliga och populärt ofattbara makt, som kallas dagens mod.

de röda hårtestarna flygande fritt för vinden, syntes det, hur gammal Rahbek blivit, ehuru han ej kunde räkna mer än 60 år. Ansiktet var fårat och rynkigt, blicken trött och missmodig. Hans klädsel var ej heller ägnad att föryngra eller försköna honom. Han bar en lång, luggsliten rock av obestämd färg och korta byxor, som visade de grova, vita ullstrumporna. På fötterna hade han ett par uttrampade, broderade tofflor. Skjortan var grov och lämnade en god del av bröstet bart. Han liknade själv en av de gamla lindarna i allén, dessa knotiga, förvuxna träd, som voro färdiga att falla för första stormvind.

Ingen må tro, att Rahbek skulle nännas låta falla en enda av dessa gamla lindar, som under de flydda fyrtio åren blivit honom så kära. Eller att han skulle nännas låta slakta den gamla gåsen, som Oehlenschläger berättar var skallig och nära att självdö, och vars enda uppgift tycktes vara att bita folk i benen.

Nej, det gamla och invanda, det älskade Rahbek. Och därför dröjde han också i sina tankar så gärna vid sin fria, glada ungdomstid med dess lidelsefulla "Sturm und Drang" och dess oförgätliga vänskapsförbindelser. "De ädlaste och yppersta i Danmark ha varit mina vänner", sade Rahbek, och det med sanning. Mot denna sentimentala lust att leva i det förflutna var hustrun en energisk, levande protest. Och hon skriver en gång till en av sina korrespondenter, som såg "lika bakvänt" på saken som Rahbek: "Jag vill inte kallas en ungdomshatare, därför att jag varken vill eller kan instämma i det överdrivna beröm, som ni och Rahbek och flera andra tillägga en viss period av livet, oaktat ni alla samtidigt måste erkänna, att ni i den läto er bedåras av förhoppningar, som ni icke ha sett uppfyllda. Men jag skall kunna bevisa, att skulden är er egen, och att ungdomstidens största förtjänst är den, att den i sköna bilder visar oss, vad den kommande tiden både kan och vill skänka, om vi blott vilja vad vi skola och icke äro okloka nog att låta ungdomen utplånas med ungdomsåren."

Otaliga voro de arbeten till fromma för upplysning och kunskap i landets litteratur och poetiska alstring, som Rahbek utgav under sitt liv. Ett av hans huvudverk var en folkupplaga av Ludvig Holbergs utvalda skrifter (i 21 band), varigenom han blev den första, som gjorde Holbergs komedier tillgängliga för de bredare lagren. På äldre dagar började han studera isländska och utgav översättningar ur isländska sagor. Det sista han sysslade med var sina *Erindringer*, ett (ofullbordat) verk i fem delar, som ger en ypperlig bild av honom själv och hans tid.

En mängd yttre utmärkelser kommo Rahbek till del, särskilt under "det sista decenniet". Men på dylikt satte han blott ringa värde. Varje vänskapsbevis däremot glädde honom lika mycket nu som i hans yngre dagar. Och alltfört var han bland de unga studenterna "den gamle studenten". Häri utgjorde han en stor motsättning till de förbenade professorerna vid universitetet. Ty han var icke endast den berömda läraren, han var den förtrolige vännen, till vilken de unga fritt och otvunget kunde vända sig med sina dårskaper och bekymmer. Kom efter studietiden någon av dem på besök, utbrast professorn, så snart vederbörande sagt sitt namn: "Nå, då är vi ju goda gamla vänner och bekanta!"

Lackerade möbler för sommarbostad och trädgård

SVENSKA MÖBELFABRIKERNA

Besök någon av våra utställningar eller begär katalog

Kammas sjuklighet tilltog alltmera med åren, men hennes ande fortfor att vara lika frisk och sprudlande. "I allmänhet vill man inte veta av, att jag är sjuk", skriver hon till en vän, "därför att jag aldrig ligger till sängs, och därför att jag har en så livfull natur, som svagheten inte kan få bukt med." Hennes "monologer" voro, som en Bakkehusbesökare uttrycker sig, alltfört "lika brokiga som flödande och värtaliga." Ordrikedomen kom sig nog till stor del av Kammas alltid vakna oppositionslust; hon gick aldrig med strömmen.

Den späda, finlemmade gestalten blev alltmera böjd, det svarta håret, som doldes under en sorts mössa av fint broderi, blev alltmera tunt. Ögonen, bibehöllo dock sin ungdoms tindrande glans.

Så länge Kammas krafter tillät det, fortsatte hon brevväxlingen med sina många in- och utländska vänner. Till de senare hörde en helt ung man, som hon i hög grad skänkt sin kärlek, och som på ett rörande sätt återgäldade hennes tillgivenhet. Hon kallade honom rätt och slätt "greken".

Greve Conrad Lunzi — från den joniska ön Zante — var endast 15 år gammal, då han medföljde den berömda danske arkeologen Brøndsted till Danmark. Änkegrevinnan Lunzi, vars man varit dansk konsul, överlämnade vid Brøndsteds vistelse på Zante sin son i hans händer, för att han i Köpenhamn skulle få sin uppfostran fullbordad. Så snart Lunzi blivit mäktig det danska språket, sattes han i en av de bästa skolorna. Gossen blev förtjust över att i fru Rahbek finna någon, som förstod grekiska och flytande talade italienska, och han tillbragte ofta hela söndagarna på Bakkehuset. Vacker, begåvad, rik och tillhörande en framstående familj, väckte den unge greven stor uppmärksamhet i Köpenhamn. Men till ingen slöt sig den varmhjärtade, hängivne ynglingen så som till sin "kära Karen Margarethe", som han kallade henne.

Då Lunzi 1818 vid tjuu års ålder för några år skulle återvända till den härligaste av öar — till Zante — sörjde han djupt över att nödgas lämna såväl Danmark, som han varmt älskade, som ock sina många danska vänner. Till Kamma skrev han kort före avresan:

"Kära, goda Karen Margarethe!

Ännu ett par ord, innan jag lämnar detta kärlekens land. Hastigt, skola vi hoppas, komma skilsmässans år att förlöpa och icke blandade med sorg. Förr än Ni tror det, skola de tre eller fyra åren gå, och snart återvänder jag till mitt kära, välsignade Danmark och till mina trofasta vänner.

Städs och intill döden Er tillgivne och uppriktige
Conrad.

Vad det är svårt att skiljas!"

Lunzis planer på att snart återvända kommo ej till utförande. Men han glömde aldrig det land, där fem år av hans ungdomstid förflutit. Först efter femtio års förlopp — 1869 — återkom han, ehuru blott på ett kort besök. Det första namn han nämnde, det första steg han tog gällde hans älskade Karen Margarethe Rahbek. Direkt från järnvägsstationen begav han sig ut till Bakkehuset och därifrån till hennes grav.

Efter den kalla våren 1827, då Kamma som vanligt träget arbetat

Makarna Rahbeks och Carl Hegers grav.

i sin trädgård, tilltog hennes hosta i oroväckande grad. Stundom kunde hon vara så klen, att hon ej förmådde skriva med bläck; hon tog då till blyertspennan. Och lika outtröttlig som hon under hälsans dagar varit i att tjäna och gagna sina vänner, lika outtröttlig var hon ännu. Än gällde det att för framstående danskar, som reste till Paris, skriva anbefallningsbrev till P. A. Heiberg därstädes, än att skaffa pengar till en eller annan vän, som var i trångmål, än att på fru Bruns trängande anmodan lämna anvisning på var sällsynta blommor stodo att uppdriva för någon av hennes stora fester o. s. v.

Mot slutet av 1828 visade det sig för släkt och vänner, att Kammas sköra livstråd när som helst kunde brista, och Christiane Oehenschläger fördubblade sina omsorger om den kära systemen. Endast Rahbek såg intet eller ville intet se. Ehuru han stundom kunde gripas av en kväljande oro, avfärdade han den, narrad av den ovanliga själsstyrka, varmed den sjuka övervann sina plågor. Hon behövde ej heller någon gång intaga sängen, utan låg om dagarna på soffan i sitt kära vardagsrum. Om aftnarna infann sig mannen och läste högt ur sina Erindringer, vilka mycket intresserade henne. I övrigt gav Rahbek i sina omsorger enligt Kammas vitsord "stora prov på förträfflighet."

Kamma själv var beredd att dö. Under många år hade hon umgåtts med dödstanken och övat sig i att med stilla överlåtelse möta sin stund. Några dagar, innan slutet kom, yttrade hon till sin tjänarinna, att hon nog

inte hade långt igen, men att hon "bekymrades vid tanken på att lämna sin gamle Rahbek."

Sista dagen hon levde satt hon på e. m. vid tebordet med en glimt av sin forna livlighet i blick och röst. Därför fann mannen ingen anledning att stanna hemma, ehuru hon bad honom därom, då han kom för att säga farväl. Han skulle nämligen in till staden på ett sammanträde. Enligt sin vana kysste han hennes hand till avsked, men Kamma reste sig till hälften från soffan och viskade: "Munnen!" Därpå kysste hon honom hjärtligt tre gånger. Samma afton, just som Rahbek kommit inom dörren, insomnade hon utan döds kamp i hans armar. Hon såg ut, som hon sov, varför Rahbek tåligt satt i fyra timmar och väntade, att hans livs trogna följelagerska skulle vakna. — Kamma var vid sin död 54 år gammal. —

Den bästa karaktäristiken över Kamma Rahbek som personlighet ligger i de få men tungt vägande ord, som utgjorde hennes valspråk och som stodo att läsa i hennes sigill: *Att vara — icke synas.*

Sällan ha väl så många ädla och goda rent mänskliga egenskaper funnits förenade hos en och samma person. Med allt övrigt, såsom begåvning, kunskaper och talanger, var hon dock framförallt en hemmets och hemlivets kvinna. Och som sådan står hon för alla tider som ett föredöme och en prydnad för sitt kön.

När sorgebudet nådde ut över landet, syntes det skalderna, enligt Ingemanns ord, som om de "förlorat en moder". Och de bundo denna moder en skön minneskrans i de dikter, vari de tolkade sin sorg och sin saknad.

Den gamle Rahbek gav, i det tillkännagivande han lät införa i tidningarna, med följande rörande ord uttryck åt sina känslor:

"Onsdagen den 21 Januariu henslumrede min ädle og kjærlige Kone, Karen Margrethe, fød Heger, skönt efter langvarig og vaandefuld Sygelighed dog mig uventet pludselig i mina Arme. Fulde trediver Aar og derover have vi gjennem Medgang og Modgang vandret kjærlige og lykkelige Haand i Haand. Nu staar jeg ene. Hendes mageløse Værd og mit Tab ville mange Ædles Taarer bevindne.

K. L. Rahbek."

Några dagar senare fördes stoftet till Frederiksbergs kyrkogård, åtföljt endast av mannen och de två bröderna. Kamma hade så förordnat det.

Efter hustruns död föll Rahbek samman. "Alla mitt livs trådar ha brustit", klagade han. Och redan följande år var han redo att följa sin Kamma.

Begravningen försiggick under former, som visade, hur aktad och älskad Rahbek varit. Enligt hans egen önskan bars kistan av studenter. Mynster förrättade jordfästningen.

Med Rahbek försvann den sista representanten för det 18:e århundradets andliga och litterära liv. Det syntes den då levande generationen, som om en hel tidsålder med dess rika och skiftande strömningar jordades med honom.

I makarnas gemensamma grav fick också Carl Heger sitt sista vilorum. På den murgrönsbekran-

Rahbek vid sin hustrus dödsbädd. Efter en målning av Carl Thomsen.

KAPPA BLIR ELEGANT
KEMISKT TVÄTTAD
ELLER FÄRGAD HOS
ÖRGRYTE KEMISKA TVÄTT & FÄRGERI AB + GÖTEBORG

Bomullstyger - Möbeltyger - Gardiner

Vackra, starka, handvävda, ljus- och tvättäkta.
Prover sändas. . . . . Preciserat godhetsfullt vad Ni önskar.

Konstflitens försäljningsmagasin, Göteborg.

MINA LEVNADSMINNEN.

AV HELENA NYBLOM.

(Forts.)

JAG KOMMER IHÅG EN KVÄLL han satt på ett par bänkar framför mig på en konsert och förhöll sig så orörlig, att jag inte kunde få mina ögon från honom men oupphörligen satt och tänkte: "Är han död? Är han levande?" Han vände inte på huvudet och höll ögonen nedslagna, men satt med samma ståtliga hållning som alltid. Slutligen fick en liten rörelse av hans ögonlock mig att tro, att det dock ännu fanns liv hos honom.

Hemma hos honom själv var allt i den mest fullkomliga ordning, och i trädgården fanns inte ett visset löv i gångarna eller på grasmattorna. En ungherre, som en gång var på besök hos hans son, omtalade att han hade gått och rökt en cigarr i trädgården. Då han tände cigarren, hade han kastat bort tändstickan, men till hans förskräckelse kom rektor Annerstedt, som från sitt fönster hade åsett detta opassande slarv, med små steg spankulerande ut i trädgården, tog upp tändstickan och vandrade bort med den. Den brottslige unge mannen, som strax efteråt fick lov att ännu en gång använda en tändsticka, visste inte alls var han skulle kasta den, då han släckt den. Han såg sig ängsligt om och stoppade den slutligen i fickan.

Då rektor Annerstedt dog, var Elisabeth fortfarande husföreståndarinna för sin bror Clæs och hade dessutom under terminerna två söner till baron Tamm i huset. Baronerna var den tiden disponent på Österby och gift med Elisabeth Annerstedts bästa väninna, fröken Tersmeden. Nu skulle Elisabeth gifta sig med sin kusin, justitierådet Annerstedt, och flytta till Stockholm, och hon besökte mig för att fråga, om jag skulle vilja övertaga hela huset, inbegripna hennes bror Clæs, båda de unga Tammarna och deras informator, herr Rundgren.

Det skulle för mig bli ett stort hushåll med mina egna sex barn, och jag tvekade något. Men det var en sak, som vid detta tillbud frestade mig över förmågan och som jag omöjligt kunde motstå. Det var trädgården; att få sitt hem i en trädgård hade alltid varit mitt drömda ideal, och jag gick in på hennes förslag.

Hösten 1878 flyttade vi upp i Geijerska gården, mitt andra svenska hem. I fjorton år hade jag bott därnere vid ån, och många minnen voro redan förknippade med hemmet där. De många somrar vi inte lämnade Uppsala, men då jag vandrade ut med barnen och barnjungfrun fram till Sandgropen och Sjukhus-

backen och satt på stammen av en kluven björk och sydde, medan barnen lekte i gräset, plockade blommor och slogo boll. Jag hade ännu ingen symaskin, och det var oändligt mycket att sy på alla gossarnas rockar och byxor och blusar. Isynnerhet tog det aldrig slut med knapphål i alla dessa plagg, och när jag ibland var mycket trött och förbi, brukade mina vänner säga: "Nu har du bestämt sytt allt för många knapphål."

Jag hade tyckt mycket om utsikten över ån, där man såg ångbåtarna komma och gå, och mitt emot oss, längre bort, såg man slottet trona på sin höjd. Däremot hade vi en granne på andra sidan ån, som jag inte tyckte om; det var Flustret, utvårdshuset, där herrarna hade sin samlingsplats från våren till långt fram på sommaren. Alla studenter, docenter, unga professorer samlades här gärna för att dricka kaffe och punsch om eftermiddagarna, och som middagen var klokkan tre, började herrarna gärna vid fyrtiden. Men det drog ofta mycket länge ut, ja, kunde räcka till fram på natten. Jag fick då ett litet bud, att min man inte kunde komma hem till kvällen, och så satt jag och väntade. Under tiden spelade militärmusiken på Flustret, och jag har alltid fått en underlig, melankolisk stämning av att höra militärmusik vid restauranger i det fria. Likaså har jag alltid känt det särskilt beklämmande, när det tändes kulörta lyktor eller annan illumination vid värds-hus. Det har förefallit mig, som om denna musik och denna festliga upplysning hade blivit anordnad för att frambringa en glad och lycklig stämning, liksom boken, vilken bär titeln: "Du skall och måste skratta." När man nu inte alls har lust att skratta, då verkar dessa yttre medel mycket malplacerade och tarvliga. Dock är ju denna min uppfattning något rent personligt, och jag unnar så gärna andra deras belåtenhet med militärmusik och kulörta lyktor, — bara jag själv får slippa. Det var mig ju också främmande, att herrarna sällan togo sina damer med, när de möttes ute. I Danmark hade jag varit van att hela familjen följdes åt, när man någon enstaka gång gick på utvårdshus. I Uppsala möttes kamrater från alla håll och kunde sitta i många och långa timmar och samspråka, och som min man alltid hade varit en populär och avhållen student, hade han oändligt med vänner, som alla ville rå om honom. När den långa vintern var slut, föreföll Flustret som ett sant Eldorado, liggande under gröna träd mitt i strömmen av promenerande. Jag satt i fönstren och hörde militärmusiken på av-

stånd och såg lyktorna och gaslågorna tändas, tills illuminationen släcktes och musiken tystnade. Nu måtte han väl komma! Men ibland kunde jag ännu länge sitta och lyssna till "fallet" i ån, som brusade under våra fönster, medan natten blev dödsstill, innan jag äntligen hörde kända steg nalkas. Herrarna hade alltid haft mycket roligt, oändligt att tala och diskutera och disputeras om. Jag hade inte alls roligt, och jag hatade Flustret.

Medan vi bodde i Hellmanska gården, började jag skriva. Det var några noveller, som Harald Wieselgren först mottog mycket vänligt för Ny Illustrerad Tidning, och som sedan utgavos i bokform under märket H. De voro varken bättre eller sämre än mycket annat av den arten och hade kanske den fördelen att vara mera realistiska än den dåvarande novelllitteraturen, varför de gjorde ett visst uppseende. Jag bryr mig inte ett dyft om dem och ville helst inte ha skrivit dem, eftersom de äro tillkomna som en sysselsättning, en lust för att skriva och inte på grund av att jag hade något på hjärtat, som jag absolut måste ha uttryckt för, vilket är den enda rimliga ursäkten för att människor dikta. Dessutom tror jag, att så ung som jag den gången var, hade jag varken balans eller överblick att åstadkomma något av värde. Unga människor borde vänta med att producera längre arbeten, men numera har det ju blivit en sorts sport att skriva, liksom att åka skridsko eller spela tennis.

Det tycks mig mycket länge sedan jag bodde i Hellmanska gården, och den period av mitt Uppsalaliv som jag helst minns, är den som nu följde, då vi flyttade upp i Geijers hus och jag fick leva ett par år i en trädgård.

All närmare beröring med naturen anser jag för att att vara den högsta lyckan människor kunna bereda sig, och det är något särskilt med en trädgård. Det är ju inte den stora naturens vilda och befriande skönhet, men det är en del av naturen, som man har jämt, en del av hemmet.

Jag läste en gång i en amerikansk bok, där det stod att intet demoraliserar människor mera än att äga en trädgård. Alla deras tankar och intressen upptagas så fullkomligt av vad där trives, blommor och frodas i detta lilla stycke av jorden, att allt, som förresten passerar i världen, blir dem fullkomligt likgiltigt. Och säkert är, att få yttre saker kunna verka till den grad absorberande på till och med lugna människor som detta, att de sysselsätta sig med sin trädgård. Emellertid

(Forts. sid. 504.)

sade granitstenen läses följande vers av Oehlenschläger:

"Med elskte Viv vor Digter hvilat her,
De delte troligt Livets Fryd og Kummer,
og han, som var dem bæge kær
og leved dem saa længe nær,
han deler med dem Gravens Slummer."

*

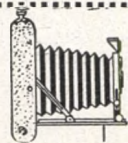
Förunderligt nog har ingen konstnär föregivat Kamma Rahbeks drag på duken; icke ens en pastell eller daguerreotypi fanns efter henne. Detta sammanhänger troligtvis med denna kvinnas stora anspråkslöshet. Med den skicklighet man ägde i silhuettklippning, har dock hennes profil bevarats åt eftervärlden. Ännu i dag kvarstå Kammars hörnrum och

de övriga Rahbekska rummen, ehuru i ytterst förfallet skick. Dansk Forfatterforening har redan för ett par år sedan tagit initiativet till en Bakkehusets renässans. Det ser dock ut, som om oöverstigliga hinder skulle resa sig för planens genomförande. Man ämnade eljes att under sakkunnig ledning och på grundval av bevarade ex- och interiörteckningar samt beskrivningar från samtida söka återställa bostaden till sitt ursprungliga skick.

Genom att återköpa en bit av Bakkehusets trädgårdsjord — sedan 1855 tillhörig "Den själlandske Aandsvageanstalt", som då uppförde sina lokaler på gårdens område — hade man även tänkt sig att kunna uppkonstruera "Fru Rahbeks Have" med dess mångbesjunga

na flora. Hit ämnade man också förflytta den minnessten, som Mynster och andra vänner år 1833 lät resa, just där trädgårdsgrinden ledde ut till "Rahbeks allé", men vilken ser tämligen vilsekommen ut, där den nu står. Stenen bär inskriften! "Her boede Knud Lyne Rahbek og hans elskelige Hustru." Överst sitter en grå liten svala, en sinnebild av de bägge makarnas trohet mot det anspråkslösa rede, som de en gång skapade sig. Detta rede, som under 30 år varit den samlade punkten för de namn, vilka knyta sig till den nationella och litterära väckelse, som i Danmark inledde det nittonde seklets morgongryning.

Slut.

NERLIENS

KUNGL. HOVLEVERANTÖR
REGERINGSGATAN 33

Framkallar - Kopierar - Förstorar bäst

I VARJE HEM BÖR FINNAS

IDUNS KOKBOK

PRIS KR. 10:—

TÅG SÖDERUT! PARIS — RIVIERAN — ITALIEN!

En typisk bild från dessa resfeberns dagar, en vy över palmträdgården kring casinot i Monte Carlo och capen, det segerrika modeplagget, som alla resande svenskor förvärva sig i Paris.

"Qui songe à voyager
Doit tout souci oublier,
Pas trop se charger,
D'un pas lent aller
Et savoir écouter."

I denna gamla vers, som brukar stå i en del resehandböcker, ligger egentligen hela resefilosofien. Den som skall resa med nöje, behöver två egenskaper: anpassningsförmåga och gott humör. Vanemänniskan gör bäst i att stanna hemma, bäddad i sina vanors mjuka bomull, och den, som lätt tappar humöret över småsaker, trivs bestämt bäst i detta lilla, lyckliga och välordnade land. Ty på resor skall man ibland stå i kö, gräla på konsulat och legationer, kanske rentav boxas för att komma in, — om det är italienska dito — bli lurad på växel-pengar och mycket annat sådant som tar på den koleriske resenärens humör. Men den som älskar resor, behandlar dessa småsaker — som förresten efteråt bli karaktäristiska anekdoter — med överlägset lugn och njuter i stället av det intensiva, skiftande liv, de skönhetssyner och de glimtar av intressanta människor och förhållanden, som en resa skänker.

"Pas trop se charger". Kanske är det den regel, som åtminstone en del damer mest synda emot. Mycket bagage blir dels dyrt — t. ex. i Schweiz får man intet poletterat bagage fritt — dels är det besvärligt vid gränserna. Det är ju en mycket individuell sak, om man vill resa med endast handbagage eller också ha poletterat gods. Och nu, när halva Stockholm tycks bege sig till Rivieran och Italien och allt samtal i spårvagnar och på gator rör sig om passvisa och hotelladresser, debatteras alltid bagagefrågan mycket grundligt. Om ni inte behöver se på slanten och vill resa bekvämt, gör ni nog klokast i att skaffa er en amerikansk garderobkoffert från N. K. Där hänger man fem, sex klänningar på galgar och stoppar ned alla småting i kretonglådorna precis som i sin vanliga byrå. Så tar ni i handen er lilla handväska av krokodil eller svinläder, monterad med alla toaletsaker, från pudret till spegeln, lägger ned en pyjama, en blus till ombyte och en omgång dessouser och stiger lätt och ledigt på tåget.

Men de flesta, som nu resa söderut, ha en måttlig reskassa och ta gärna litet besvär, om de därmed kunna spara några kronor. Då är det bättre att resa med endast handbagage, t. ex. två kappsäckar. En dam, som gör en Rivieratripp på någon eller några månader reder sig utmärkt med följande packning: En elegant klänning, en mellanklänning, en trotteurklänning, fyra omgångar underkläder, en hatt, strumpor och andra småsaker. Vi för-

utsätta, att hon reser i en praktisk resdräkt, en liten restoque med lång slöja och har med en varm ulster, ett förträffligt skydd både mot blåsten på färjan och mot kölden i ett hotellrum eller på ett tåg. Det kan vara ganska kallt även i solens land. Man kan ta med sig så litet dessouser, eftersom *la blanchisseuse* eller *la lavandaja* kommer varje måndag till pensionaten för att hämta tvätt, som hon se-

dan lämnar prydligt struken i sin korg på lördag. Det torde icke finnas någon stad i det mer civiliserade Europa, där det är så besvärligt att få tvättat som just Stockholm. Varför bli inte stockholmskor, som vilja förtjäna pengar, tvätterskor? Lika punktliga och goda tvätterskor som t. ex. de franska? Men för att återgå till packningen: far ni till Paris eller Berlin, vill ni naturligtvis ekipera er ytterligare därute, och till detta köper ni sedan en koffert, som poletteras för hemresan.

En liten sak, som man kan ha mycken trevnad av under en resa, är en lunchkorg att ha i kupén. Det finnes sträckor där inte restaurationsvagn medföljer — så var åtminstone för några månader sedan fallet Köln—Paris — vid utfärder till fots eller i bil kan en matsäckskorg vara bra att ha, och även på hotellrummet vill man ofta dricka te. Det finns i handeln nättas bruna flata korgar med inredning, från 25 till 450 kronor. Man kan lätt själv ordna sig en trevlig matsäckskorg på detta enkla sätt: Köp en fyrkantig platt flätkorg, i formen som en liten kappsäck — den kan fås för tio kronor, — och lägg i den de nödvändigaste småsakerna för en picnic: en termos, ett glas eller turistbägare, en kaffekopp, några billiga knivar, gafflar och skedar, om ni ej vill kosta på silver, och framför allt en av dessa små aluminiumdosor, som hålla smör kallt, och en aluminiumtallrik. Ett scoutkök av aluminium, lätt hopfällbart, är en utmärkt sak att ha med i matsäckskorgen. Glöm ej att ta med några burkar torrspit, — för teet och friserstången — det finns ej i Frankrike.

Ett ställe i Berlin, där man alltid kan få växlat smärre summor svenska pengar, om bankerna skulle vara stängda, är Schwedisches Reisebureau, Unter den Linden 22—23. I Paris finns en svensk bank, Banque de Suède et de Paris, Rue Halévy 14 nära place de l'Opera. Där liksom på cafe de la Régence finnas svenska tidningar.

Till sist: det är en utmaning mot ödet att bära hela reskassan på sig i kontanter. Det bästa sättet är givet att köpa ett resekreditiv. Att få pengar regelbundet skickade till sig i checker har sina stora olägenheter. Man kan få vänta ända till tio dagar på utbetalningen av pengarna, om checken är ställd t. ex. på ett franskt filialkontor och saken först skall kontrolleras på Parisbanken, och dessa väntedagar bli ofta rätt så enerverande. Men med kreditiv och rundresebiljett på fickan kan ni tryggt börja vallfärden till Södern. Au revoir et bon voyage!

BABA.

Ensamma själar.

JAG SER, HUR ENSAMMA SJÄLAR
skymta i tusental.
Bakom ögats förstugusvale
ser jag en ändlös sal.

Jag vill ej trampa på mattan
och objuden vara gäst.
Men bjuds jag, skyndar jag gärna
till den ensamme själens fest.

Jag vill ej objuden taga
av den ensamme själens bröd.
Men bjuds jag, skall jag nog minnas,
när den själen kommer i nöd.

När jag går, skall jag dröjande taga
den själen i famn som en vän.
Kanske då den ber mig att inte
dröja att komma igen.

GRETA BERGHOLMEN.

RÖDA-KORSVECKAN,

vilken nu som bäst pågår över hela Sveriges land, har också sin egen tidning, Karlavagnen, som säljes till förmån för föreningens verksamhet. Den vackra publikationen innehåller bl. a. en dikt av Bertil Malmberg "Det röda korset", en varm vädjan av prins Carl under rubrik "Till Röda korsföreningarna i de krigförande länderna, en redogörelse för Röda Korsets verksamhet och framtidsplaner och talrika bilder från Röda Korsets arbete på skilda fronter. Vidare märkas en studie över "Kunglighets glans" av Marika Stjernstedt, och en illustrerad Parishistoria "Den 14 juli" av Albert Engström, A. Klinckoström och S. A. Duse undervisa i konsten att skriva en äventyrsroman, Birger Mörner och Waldemar Swahn bidra också och numret avslutas med en liten novell av Anna Lenah Elgström och en rolig historia av Hasse Z. Det vackra häftet är väl värt två kronor, och så gör man ju till på köpet en god gärning genom att förvärva det.

Hr Herous som rid-
dar Peder Stran-
geson i »Medel-
tida».

Fröken Elly Holmberg och hr Sven Tropp
som älvan Canda och alven Makasatta i
pantomimen »Älvorna».

Fru Ruth Whitefield-Althen
som fru Metta i »Medeltida».

Gruppbild ur pantomimen »Per Svinaherde».

Fröken
Anna Tropp
som Moria-
nen i panto-
minen »Per
Svinaherde».

Herr Stiebel som
Ceremonimästa-
ren i panto-
minen »Per Svin-
aherde».

Fru Lisa
Steier som
prinsessan i
pantomimen
»Per Svin-
aherde».

Ture Rangström.

TRE SVENSKA KOMPONISTER, SOM SAM-
tidigt ha premiär på Operan med var sitt nya verk,
torde vara något alldeles ensamstående i vår lyriska
scens historia. De tre tonsättarna äro Kurt Atter-
berg med pantomimbaletten "Per Svinaherde", Na-
tanael Berg med pantomimbaletten "Älvorna" och
Ture Rangström med "Medeltida", Preludium och
melodram" till text av Holger Drachmann.
Per Svinaherde, byggd på det Andersenska sago-

motivet, är både i musikaliskt och koreografiskt hän-
seende ett intagande arbete. Tonsättaren har åstad-
kommit ett spirituellt partitur, som i klara drag må-
lar handlingens gång. Rococostilen är dock mycket
fritt behandlad, onekligen till fördel för totalin-
trycket, som därigenom vinner i friskhet och glans.
Själva pantomimen lider dock av en rätt tyngande
enformighet till följd av att inga verkligt karak-
täriska balettnummer förekomma. Men grup-
peringar, kostymer och belysningar äro en fögnad
för ögat genom utsökt färg- och linjeverkan. Och
fru Steiers sagoprinsessa lämnar intet övrigt att
önska i fråga om graciös danskonst.

I Natanel Bergs "Älvorna" är handlingen base-
rad på en indisk legend om alvparet Canda och Ma-
kasatta, vars kärleksidyll tillintetgöres av konung
(Forts. sid. 503.)

BLAND BRIEOST, SVALBON OCH SNIGLAR

INTERIÖR FRÅN PARIS HALLAR AV ASTRID KJELLBERG-JUEL MED TECKNINGAR AV LISBET JUEL.

Skall vi ta en bock?

FÖRE KRIGET, NÄR DET INTERNATIONELLT berömda och beryktade Parisnattlivet ännu existerade, när trafiken på boulevarderna i de olika nöjeskvarteren var i det närmaste lika livlig och lika stojande om natten som om dagen, och det frestande ljusskenet från restauranger och café-dansanter endast vek undan för morgonljuset — då hände det ibland att ett muntert sällskap avslutade sina eskapader med att dricka kaffe vid 4—5 tiden i en av de små tärvliga barerna vid hallarna.

Efter en genomfestad natt betraktade man med ett visst nyfiket intresse de av sina medmänniskor, som offrade sin nattvila — för att arbeta. Runt omkring disken stodo de — hallarnas herkuliska bärare, avsedda att tjäna som stöd för bördan, och de icke mindre imponerande månglerskorna, skyndsamt sörplande i sig sitt kaffe, sin mjölk med kognak eller sin skål soppa med simmande brödbitar, ty arbetet väntade ånyo därute i den grådaskiga morgongryningen. På kafébänkarna och borden fanns god plats för tillfälliga besökande. Ingen av stamgästerna hade tid att sätta sig och varken tid eller lust att kasta en blick på de eleganta inkräktarna, vilka de tydligen ansågo höra till den klass, som med pengarnas självklara rätt låta andra arbeta och reservera sig njutningarna. Endast borta i ett hörn av lokalen voro kanske några lösa avlastningsarbetare bänkade, riskerande sina nyligen tungt förvärvade slantar vid ett parti kort eller bräde. Kafédörren slogs upp och igen, gästerna ombyttes, serveringen skedde i en brådskande fart, och vårt festliga sällskap kände sig nog litet generat och till överlopps mitt i all dess verksamhetsiver. Men intressant var det ju att se på nära håll den miljö, som Victor Hugo och Zola hedrat genom att behandla litterärt —

Nu här det muntra nattlivet i Paris förstummats. Om det ännu delvis existerar, så håller det sig väl dolt och boulevarderna ligga öde och tysta redan före klockan 11 om kvällarna. Men i stadens centrum, omkring hallarna — "Paris mage" — arbetas det lika energiskt som förr varje natt för att jättstadens 3 miljoner invånare nästa dag skola kunna äta sig mätta.

Vid 7—8-tiden på aftonen, när hela Paris äter sin middag och den jäktande eftermiddagstrafiken nästan avstannat, komma långa tåg av vagnar utifrån stadens olika tullar i rikt-

ning mot hallarna. De se pittoreska ut, dessa gammaldags fordon, förspända med kämpastora belgiska hästar och bärande laster, så stora som man endast ser i Paris, med kål och rotfrukter eller andra födoämnen, omspända med grått lärft. Långsamt draga de genom de folktomma gatorna. Hästarna känna till vägen och väl är det, ty ofta sitta deras ägare med slappa tyglar och sova under sin skärm, som på tre sidor och ovanpå omgives av den upptornade lasten.

Framme vid hallarna stanna karavanerna. Varje födoämne har sin bestämda plats. Hästarna spänns ej ifrån, men övertäckas med filter och få en havrepåse bunden om huvudet. Så stå de tåligt alla de långa nattimmarna, medan människorna runt omkring äro i full verksamhet med avlastning och sortering av sina varor, som staplas upp i ofantliga högar på marken. Det är knappt att en till-

Sniglar! — Köp vackra sniglar!

fälligt förbigående kan tränga sig fram mellan dessa berg av morötter, kål, purjo- eller vitlök, och han riskerar att bli allt annat än mildt tilltalad — såvida han ej händelsevis är hågad att för god betalning ta ett tag med vid arbetet, ty arbetshjälp behöves alltid.

Redan i dagbräckningen börja engrosuppköparna komma från hotellen, de stora restaurangerna och matvarufirmorna samt hallarnas egna detaljförsäljare. Det blir allt livligare på platsen, rop och skrån, anbud och okvädinsord korsa varandra, under det att dagens engros- och detaljpriser, rättande sig efter tillgång och efterfrågan, noteras med krita på stora svarta tavlor inne i hallarna, och grönsaksbergen bli allt mindre och mindre till glädje för bönderna och deras hästar, som längta hem, bort från Paris.

Inne i grönsakshallen ha månglerskorna nu ordnat sina lager. Någon färgrikare och mera lockande anblick än dessa med äkta pa-

*— Vad tar ni för abbarrarna?
— Det är piggar, frun lilla.*

Dix sous les trois!

risisk smak ordnade stånd kan man ej tänka sig. Allt kommer här mera till sin rätt än därute på den smutsiga marken. De olika saladerna, alltifrån den grova chicoré'n till den sköra, späda laitue'n, lysa så friska intill de mjölkvita blomkålshuvudena, tomaterna glänsa som nypolerade och morötter, smårovor och rädisor ligga sirligt buntade. Vida omkring känner man lukten av kål, lök och sellerier, blandad med den mera diskreta doften av champignonerna, som upptaga en hel rad av stånd för sig själva.

Vid kötthallen är trängseln värre. Det är nästan omöjligt att komma fram mellan massor av vagnar, skottkärror, skaror av bärare med stora blodiga djurkroppar hängande över huvud, axlar och rygg, slaktare i sina vita rockar och fackuppköpare, som med kännaremin värdera varorna. Från denna kvalmiga omgivning kommer man in bland de levande djuren. Spädgrisar, kaniner, getkillingar, ankor, gäss, höns — ja t. o. m. rävar och ekorrar — säljas här i levande vikt, trots sina ofta högljudda protester. Med alla dessa, kacklande, bråkande, skrikande ljud i öronen gå vi in i fiskhallen, där majestätiska fiskmadamer trona bakom sin frestande uppdukning av havets produkter. Ofantliga skärvita rockor med bländvitt kött, havsålar och lax, sjötungor och läckert utseende rödfiskar, humrar och deras kusiner, langouster, krabbor, snäckor av alla former, färger och storlekar, ostron och musslor — mycket, som en svensk husmor skulle rata, räknas här som läckerheter, betalas dyrt och anrättas delikat.

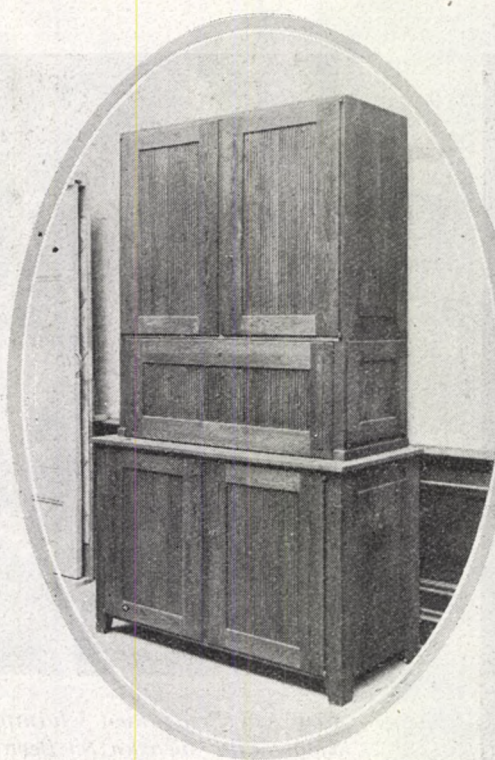
I vilt- och fågelhallen hänga hjortar, rådjur, vildsvin, harar, fasaner, raphöns och vanliga höns, vaktlar och lärkor sida vid sida i långa rader, och borden digna av plockade fåglar och fladda kaniner samt grodlår, uppträdda parvis på pinnar. Men här säljes endast halvt en gros, så att man måste köpa 6 höns, 4 harar etc. Till gengäld är det ju så mycket billigare än strax bredvid i detaljhandeln, där man efter klockan 9 får köpa halva kaniner och småbitar av höns o. s. v. Därför bruka praktiska parisiska husmödrar ofta slå sig tillsammans med sina grannar om inköpen, så att de växelvis åtaga sig hallbesöken. Men välsedda äro ej de få eleganta damer "i hatt", som, i stället för att sända sina kokerskor, själva våga sig in i lejonets håla — inför de myndiga "dames des Halles". (Forts. sid. 504.)

"BORD, DUKA DIG" I MODERNASTE FORM

DEN GAMLA SAGAN

"Bord, duka dig", har fått en splitterny variation på Byggnadsutställningen. När man gått förbi Hess fabrikers förträffliga kaminer samt Bolinders otaliga spisar, står man framför det nya trollskåp, som ingenjör Mauritz Larsson funnit på och som firman Wikman & Wiklund försäljer. Då det är stängt, ser det ut som ett vanligt ointressant klädskap, men slår man upp det, finner man ett helt kök alltifrån kokplattan till diskbaljan, instuvat på en mycket liten yta. På översta hyllan hitta vi glas, en vacker modell av slöjdföreningens, nedanför en glad Kågeservis — obs! särskilt de lustiga gammaldags peppar- och saltställen med kork i botten — och en uppsättning köksburkar i blått och vitt, likaså av Kåges hand. I facket innanför den nedfällbara bardskivan ha vi själva köket: en stor kokplatta och en elektrisk ugn samt till vänster den elektriska fläkten, som genom ett rör för matoset ut till en väggventil. I skåpet nedanför "köksbordet" inrymmer isskåp, koklådor, diskbalja och sopredskap. Och skåpdörrarna ge plats åt andra nödvändighetsartiklar i ett välrustat kök: trevliga mässingbrickor, koppar formar, slevor o. d. I de tre lådorna under hyllorna hitta vi silver och hushållsboken. För en ensam ungkarl — manlig eller kvinnlig — kan skåpet säkert ha en stor praktisk betydelse, och även för familjer blir kanske det flyttbara köket till sist den enda räddningen i dessa bostadsnödens tider. Det kostar med full inredning 1,596 kronor.

Här och var i de tre kök, som Sveriges Husmoderföreningars Riksförbund utställer och som förbundet har all heder av, finner man

Innan matlagningen för dagen har börjat, ser köket ut så här.

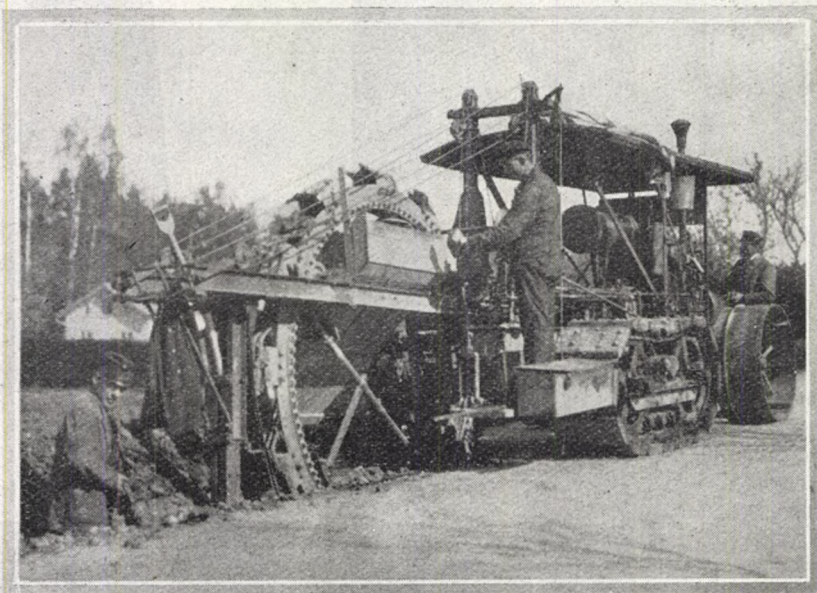
Mauritz Larssons flyttbara kök, då middagen skall lagas.

byggas. Dit hör den nya strömbrytaren Membra, där strömmen vrides på genom att trycka in en knapp, ej genom vridning. Råka ens händer vara upptagna, kan man t. o. m. utföra detta "handgrepp" med armbågen, och tryckkontakten går ej så lätt sönder som de hittills brukliga vridkontakterna.

En hantverkare i Trollhättan har levererat till utställningsköken en sats hygieniska hushållslådor för kryddor o. d., som äro trevliga och lätta att rengöra, och samme man har också uppfunnit en ny knivputsare, "Reform" av trä, nätt och praktisk. Skursanden rinner genom små hål ned på kniven, som hålles mellan två små träramar, så att man ej riskerar skära sig.

En ny gardinhållare, som är alldeles förträfflig, är Vana. Alla stänger och tillbehör uppåras av två smala metallhållare, och för att nedtaga gardiner, undergardiner, eventuellt också stores, behöver man blott lossa två skruvar. En bekväm och elegant anordning. I tvårumslägenhetens kök finner man en utmärkt trappstege, Valhalla, som säkert kommer att bli mycket efterfrågad. Den har åtta trappsteg och överst en ordentligt tilltagen hylla att ställa skurbaljan på. Dessutom finnas vid sidorna två långa handtag att begagna till stöd vid uppstigandet. En liten småsak, som i bostadslägenhetens kök bidrar till trevnaden, är den vitmålade träladan på fönsterbrädet, i vilken persiljan är planerad. I den har man alltid rikligt med persilja till hands, och det är alltid något levande grönt i köksfönstret.

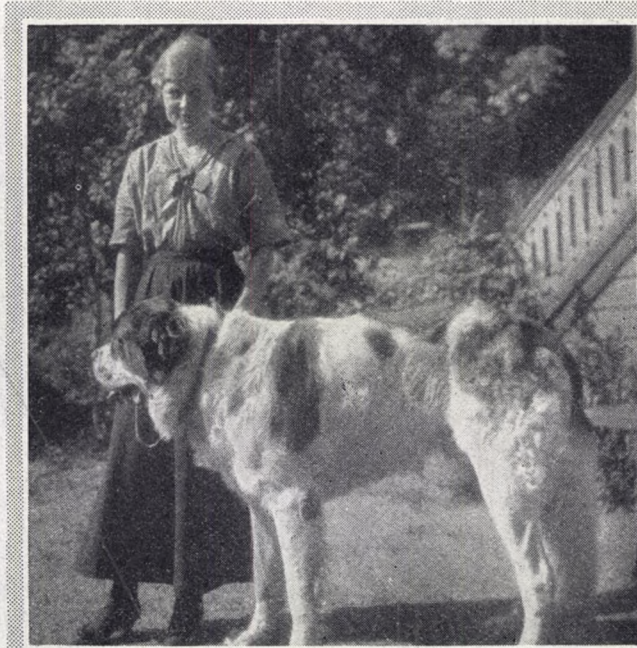
BABA.

Från jättearbetet med nedläggningen av rikskabeln Stockholm—Göteborg. Grävningssmaskinen arbetar. — Kabeln skärvas och kontrolleras. — Schaktningsarbete i den stenbundna marken. John W. Johansson foto.

Sällskapshunden »Tott», som modell och leksak.

Fru Åsa Prytz med Champion Hektor Tangua av Sjöås, alla svenska St Bernhardshundars stamfar.
Foto A. Matachowsky.

Fru Berta Berg, oskiljaktig från »Pepi»
(dvärgpincher).

TROLL OCH TOTT ÄRO VÅRA KÄRASTE vänner och deras sällskap är så uppfriskande överordligt, som aldrig en människas kan vara. Varför? — Av tusen skäl. Ett är deras gudomliga likgiltighet för alla psykologiska, moraliska och sociala synpunkter, som skapelsens så kallade kronor lägga på sig själva och andra. Troll och Tott ha till exempel ingen "psykologisk" förståelse för "nerver" och dåligt humör. Vakna en morgon på orätt sida, var sur och arg för att det är snöglopp i stället för solsken en morgon i maj. Troll och Tott märka ingenting, deras morgonhälsning är som alltid ett viftande, skuttande, dansande glädjeraseri, hänsynslöst mot retliga nerver och just därför ögonblickligt botande.

Eller — jag har gjort någon dumhet, begått en nedrighet, kanske skäms för en usel underlåtenhetsynd. Jag sitter och ruvar i ett hörn, är bara disharmoni och självförakt. Mitt moraliska måttband kommer till användning, jag mäter upp hur mycket mitt mänskovärde krympt ihop. Troll och Tott leta rätt på mig i skamvrån. Fyra klara, bruna ögon se på mig andäktigt som om jag vore allgod och allvis, fyra framtassar sträcka sig bedjande upp till min ofelbarhet och överlägsenhet. I deras umgänge kan jag reparera min knäckta självaktning med en stunds moralisk högfärdsgalenskap. Troll och Tott veta intet om det moraliska måttbandet.

Vi ha varit borta en kväll på något kulturnöje och sett fin teater, träffat fina framstående personer, hört mycket prat, sett mycken grannlåt. När vi komma hem, stå Troll och Totts nosar fnysande i brevlådsspringan. Vi öppna dörren försiktigt, hålla ytterkläder ängsligt ihop, annars går klännin-gen i trasor för deras första vilda glädjesprång.

Anders de Wahls följeslagare »Bell Scott».

ANDRA FYRBENTA VÄNNER

»Bojar» (rysk Corsoi).

1911

1911

Airdaleterriern »Troll av Heigenkamm», pater familias.

Skådespelerskan Karin Lindberg med sin »Kitchie»
Trolls vackra dotter.

Det blir stor improviserad cirkus i hallen! Ett hoppande, ett viftande, ett dansande och ett vilt slagsmål av bara glädje och lust att göra sig uppmärksammade. Troll och Tott ha ingen respekt för att vi komma från fin teater och fina människor. Troll och Tott tycka att deras stumma språk, deras överkloka ögon, deras högst expressionistiska plastik med tassar, nosar och svansar, deras obändiga vitalitet, deras stormande tillgivenhet skall kunna vederkvicka oss lika mycket som kulturella människopåfund. Och de ha så rätt, så rätt så, Troll och Tott!
IDA BURGEL GOODWIN.

FRÅGOR OCH SVAR.

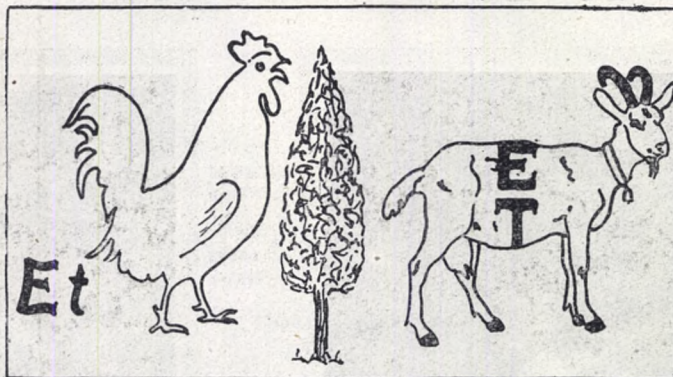
Våra läsare äro välkomna till frågoavdelningen, Iduns redaktion, ställa frågor i den ena eller andra angelägenheten, vari de kunna önska råd och anvisning. Redaktionen förhåller sig dock rätt att utesluta sådana frågor, vilkas besvarande ej kan vara av mera allmänt intresse.

N:r 105. Hur på bästa sätt utbildas sig för erhållande av husföreståndarinnebefattning? Är 19 år med håg och fallenhet för husliga göromål. Har innehått plats 5 år i mindre tjänstemannafamilj och därifrån erhållit goda vitsord. Hur stor lön kan en husföreståndarinna påräkna? Svar tackasmt till "19 år".

Ni är ju ung och har tiden för eder, det är ju en ansvarsfull befattning, och skulle det troligen vara till största nytta för eder och medföra bästa kompetens om ni kunde komma i ett bättre och stort hem på landet (herrgård eller prästgård), där ni under en duglig husmoders ledning finge inhämta allt vad till skötseln av ett gott hem förekommer. En annons i Idun torde här vara till nytta, studera dessutom själv annonser. Lön — ja det beror på duglighet och vilka fordringar i övrigt ni kan uppfylla. Avlöning beräknas mycket olika, 50 kr. pr månad — och allt fritt förstås — är dock ganska vanligt där ej stora fordringar uppställas på representativa egenskaper o. s. v.

N:r 106. Vi äro 3 familjer med tillsammans 5 barn i skolåldern, boende ute på en fyrplats, en mil från närmaste fastland. Någon lärarinna finns ej på platsen, att dagligen segla med bar-

IDUNS PRISTÄVLING N:o 10.

Intag en bekväm ställning, fundera några minuter riktigt skarpt och ni har säkert rebusens dolda mening klar. Hur lyder denna mening?

Lösning märkt Iduns pristävling n:r 10 torde insändas till Iduns redaktion senast den 28 maj. De tre första rätta lösningarna, som vid granskningen påträffas, erhålla vardera 5 kr. i pris.

LÖSNING

AV IDUNS PRISTÄVLING N:r 9.

Ordspråken voro:

1. Bättre grov kaka än intet smaka.
2. Husbondens öga gör hästen fet.
3. Bättre en fågel i handen än tio i skogen.

4. Blind höna hittar stundom också ett korn.

5. Av en liten gnista kan bli en stor eld.

6. Morgonstund har guld i mun.

De tre första rätta lösningarna som vid granskningen anträffades, hade insänts av Gertrud Pålsson, Algutsboda, Elin Pålsson, Lenhofda och Jenny Carlsson, Göteborg, som alltså erhålla vardera fem kronor.

LÖSNING

TILL TIDSFÖRDRIVET I N:r 19.

Den felande länken.

- Sanda R Ed
- Hult A Fors
- Å N Ås
- Van S Bro
- By T Torp
- Kil A Fors

nen till skolan är omöjligt, då man stundom av sydvästlig vind hindras att komma från eller till skaret. Lotsverket har hållit småskollärlarinna på platsen 4½ månader föreg. år, den under denna tid meddelade skolunderbyggnaden är allt vad en 12 års gosse härute erhållit. Då lärarinna ej hålles på platsen, betalar lotsverket 40 kr. pr månad under 4 mån av skolåret som inackorderingsbidrag. Då vi äro tjänstemän av lägre grad och lågt avlönade, ha vi ej råd att, trots nämnda bidrag betala inackordering i stad för barnen, utan tycks följden bli att de få vara utan skola. Får sådant enligt svensk lag existera eller finns det skoltvång, och vems skyldighet är det i så fall att hålla lärarinna på platsen? Vi betala ju skatt till både präst och skola, och fullgöra i övrigt våra utskylder.

Bekymrade föräldrar.

Edert fall hör nog till de mera ovanliga. Någon lagstiftning som här kan bli eder till nytta finns inte. Hur vore det om Ni själva sloge eder tillsammans om att hålla en hemlärarinna som omväxlande vistades i respektive hem? Eller kunde mödrarna omväxla med att i närmaste stad förestå ett skolhushåll, för så vitt ni ej kunde få en pålitlig person att åtaga sig detta, det bleve i alla händelser betydligt billigare än en inackordering. Går ej detta, ja, då finns väl ingen annan utväg än att Ni få viddala någon riksdagsman att i riksdagen lägga fram eder sak genom en motion, eller får ni gå in med en skrift till kungl. maj:t och påpeka missförhållandet och anhålla om dess avhjälpan. Möjligen (Forts. sid. 506.)

**KANALVÄGEN GÖTEBORG—STOCKHOLM—GÖTEBORG HÄRLIGA
STOCKHOLM—JÖNKÖPING—STOCKHOLM VÅRTURER**

Utmärkt Restauration! Begär turlista och prospekt från ÅNGF. A.-B. GÖTA KANAL, Göteborg och Stockholm. Skolresor anordnas!

- Steinway & Sons -

Lundholm
Pianomagasin

Stockholm
Jakobsbergsgatan 39

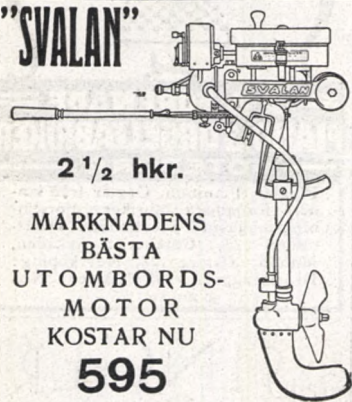
Göteborg Malmö

GUMMANS Tvättpulver

- de ä'
ändå de'
bästa.

"SVALAN"

2 1/2 hkr.

MARKNADENS
BÄSTA
UTOMBORDS-
MOTOR
KOSTAR NU
595
KRONOR.

NYA
LUTH & ROSÉNS EL. A.-B.
Utombordsmotoravd.
STOCKHOLM 4.

Ni kan med lätthet förtjäna

Kr. 150:-
och mera pr månad

genom att sticka på
vår automatiska stick-
maskin VICTORIA.
VI GARANTERA
EDER en fast och
regelbunden inkomst.
Begär villkor o. prosp.
med utförl. upplysning-
ar, som sändes gratis.
HEMSTICKNINGSS.-A.-B.
VICTORIA
Avd. E 4 STHLM

Peach's Curtains

Nya, nedsatta priser. Begär illustrerad katalog som sändes gratis. Senaste nyheter i Väv- och Trädgårdiner, Kretonner, Mattor, Hushållsinne, Trikåer och Underkläder av känd hållbarhet. 64 års erfarenhet inom branschen. Direkt från fabriken.

S. PEACH & SONS,
Fabriker i Nottingham, England.
565.

PHOSPHO-ENERGON
PILLER
FORORDAS AV LÄKARE

☉ vid allmän svaghet,
nervositet, överanstrengning
och sömnlöshet. ☉

SÄLJES ENDAST I APOTEK

A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

(Forts. fr. sid. 497.)

Brahmadetta, som dödar Makasatta, vilken dock senare återges åt livet och sin sörjande Canda av Livets herre Salka. En ömsom skir, ömsom pompös och klangmåttad tonskrud kring sveper handlingen och de som månskenfärgade töckenslöjor kringsvävande älvorna. *Elly Holmberg*, en av balett-kårens unga löftesgivande förmågor, utför Candas parti med en danskonst, där ungdom, fågning och smidighet åstadkomma en sant poetisk bild. Hon assisteras förträffligt av *Sven Tropp* i alvens parti. Även här motsvaras de levande scenbilderna av en väl samstämd dekorativ inramning i diskret gröna nyanser, som ge en stark sagostämning.

Ture Rangströms "Medeltida" bygger på konfliktspellet mellan sinnlig erotisk åtrå och den från jordisk lusta frigjorda kärleken. Texten har balladens mörkgyllne färg men saknar till stora delar dramatisk spännkraft. Så är t. ex. de båda riddarnas, Peder Strangeson och Preben Palsgård, scen vid dryckesbordet en tröttande longör, så mycket farligare som den inleder melodramen. Intermezzot av spelmännen och fru Mettas korta scen ge en smula liv åt handlingen, men sceniskt lämplig är den ej, allra helst som även det mest tränade öra ej hos någon av de sjungande kan uppfatta ett ord av sångtexten.

Rangströms musik får alltså ersätta både orden och handlingen och den gör det även mestadels. Han har balladformen på sina fem fingrar och den melodiska ingivelsen är honom gunstig både när det gäller passionens tonspråk och spelarnes galghumoristiska lymnesutslag. Hrr *Herou*, *Stiebel* och *Wallgren* samt fru *Ruth Whitefield-Althén* uppbära med glänsande röstresurser sångprestationerna och sköta även spelet med erkännansvärd uttrycksfullhet. Hovkapellet, dirigerat av hr *Wiklund*, har en mer än vanligt ansträngande uppgift, men löser den med aplomb.

Författarföreningens matiné på Dramatiska teatern ägde rum under ett så strålande majväder, att man kunnat befara att naturens fågning och stadens ljusa värfysionomi skulle lockat publiken bort från ramp och kulisser till den stora värvådevillen under bar himmel. Men salongen var fylld från golv till tak av ett lika munter som tacksamt auditorium, vilket skrattade och applåderade åt August Blanchés tokroliga lustspel "Herr Dardanell och hans upptåg på landet" som om det varit nytt för dagen. Men *Ellen Hartmans* Agapetus — vi äro nog fria att begagna det illustra artistnamnet, ty på scenen blir friherrinnan Cederström ändå alltjämt vår *Ellen Hartman* — är också förledande munter med sina slängiga fasoner och sitt breda målföre. Och *Naima Wifstrands* Dora retade naturligtvis skrattmusklerna antingen hon grinade eller häpnade eller såg självmedveten ut och gick in med tårna. Så var det *Dudde Hedlunds* knipslige Dardanell, som dansade som en ängel och lurade mjölnaren som en bondfångare, fröken *Ahlander*, *Olof Winnerstrand*, *Ivar Nilsson* och ännu några andra, vilka alla bidrogo att göra Författarföreningens matiné till en glädjeric stund.

O. D. har givit sin sedvanliga och som alltid entusiastiskt mottagna värmatiné — denna gång med åtskilliga nyheter på programmet. Naturligtvis saknades ej heller de gamla goda studentsångerna, dessa som gå rätt in i själen och framkalla visioner av svensk natur och svensk ungdomsglädje med vita mössor och vajande sidenfanor under en strålande majhimmel. Rösterna klingade fylligt och homogent och föredraget hade den spontana känslans eld.

ARIEL.

Svenska teatern har givit en repris av Bernhard Shaws "Hjärtar", som första gången gick över svensk scen år 1906, då med *Astri Torsell* i den kvinnliga huvudrollen. Nu, efter världskriget, verkar denna satir över kriget och dess hjältar litet beklämande. Särskilt märktes detta i första akten, där varken hr de Wahl som Bluntschli eller fru Tora Teje som den svärmiska backfischen Raina lyckades träffa den rätta tonen. I andra och tredje akten återfick Shaw sitt gamla grepp om publikens hjärta, mycket beroende på det goda spelet. Fru Teje fick briljant fram allt det uppstyltade och exalterade hos Raina, herr de Wahl gav med stor komisk talang yrkessoldatens och hotellägarens robusthet och nyktra livsyn, och Rainas brackiga föräldrar spelades övertygande av *Oscar Johansson* och *Constance Byström*. I kammarjungfrun Lonkas roll var *Edith Erastoff* strålande, hennes temperamentfulla spel och vackra apparition gjorde henne till kvällens centralfigur. Uppsättningen var stiltrogen, fru Tejes ljusblå turnyrklänning ett sannt mästerverk i åttiotalsmak, men varför har backfischen i första akten en drottningmantel över nattskjortan? Publiken var road och frikostig med applåderna.

Djurgårdsteatern har haft premiär på en ny fars av *Einar Fröberg*, "Gökungen", som nog kommer att bli en succés. Det är en satir över en ung odåga och kvinnotjusare, som lever som parasit — erotiskt och pekuniärt — hos sina två manliga gulaschvänner,

Överraskande
resultat
nås alltid med
GAHNS
TVÅLAR

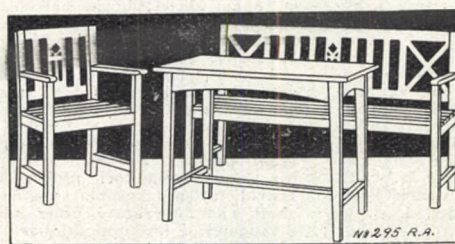
Gyllenhammars
Underbara
HAVRE-MUST
Bästa styrkemedel för svaga nerver.
För äldre, vuxna och barn.

Använd SKODON av
märkena

Ingeborg

och

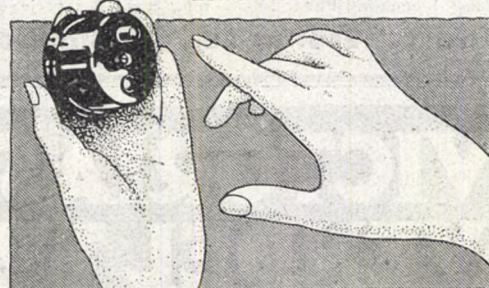
Engelbrekt

Denna möbel N: r
295 lämplig för träd-
gård, sommarrum,
verandor etc. är om-
sorgsfullt tillverkad.
Stilfull, bekväm och
billig. Soffan 150
cm. lång.

Största lager av:
Trädgårds- & Som-
marrummöbler
Skriv i dag till
Rönneadalens Aktiebolag,
Billinge. Tel. 38.

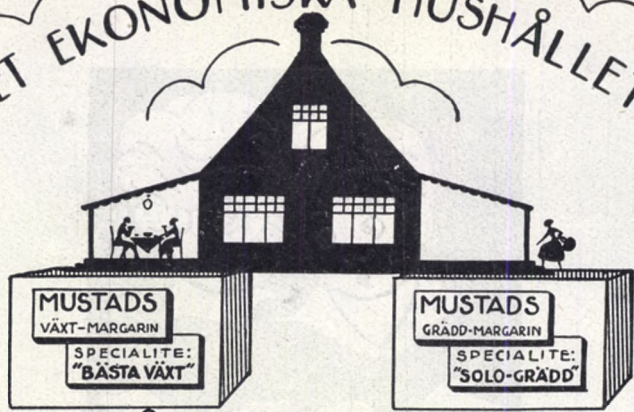
DETTA ÄR MEMBRA
TRYCKSTRÖMBRYTAREN

MEMBRA ERHÅLLES HOS AB MEMBRA, STHLM 7. OCH HOS FÖRSTKLASSIGA
INSTALLATIONSFIRMOR

DET EKONOMISKA HUSHÅLLET

VILAR PÅ MUSTADS MARGARIN

BOET

GÖTEBORG AVENYEN 24
TELEFON 10232 & 16532

OMBYGGER - MODERNISERAR
INREDER OCH MÖBLERAR

VÅNINGAR OCH
AFFÄRSLOKALER

EKONOMISKT - PRAKTISKT
PERSONLIGT - KONSTNÄRLIGT

Blomsterlökar

Enkel begonia, äkta jätteblommande, i färger vit, rosa, gul, orange, skarlakan och svart-röd. 1 st. 35 öre, 6 st., en av varje färg, 1: 95.

Dubbel begonia, stora, dubbla blommor i färger som enkel begonia. 1 st. 38 öre, 6 st. 2: 25.

Gladiolus, ny prakt., vackraste nyhet i färger, vit, laxrosa, orange-röd, rengul, indigoblått, sammetsröd, mörkrosa, karminröd. 1 st. 33 öre, 8 st., en av varje färg, 2: 45.

Jätte-dahlia i nya praktfulla sorter med väldiga blommor (ca 20 cm. i diameter). Mycket rikblommande. Färger: gul, rosa, eldröd, purpur, rengul, vit, violett, orange, 1 st. 85 öre, 8 st., en av varje färg kr. 5: 95.

Alla ovannämnda blomsterlökar äro avsedda för trädgården. För krukodling rekommenderas

Prakt-kruk-liljor, jätteliljor med enastående vackra blommor, förnämsta och mest eleganta krukblomma. — Jättelökar. Färg: vit, rosa, röd. 1 st. 1: 75, 3 st., en av varje, 4: 95.

Ny-kruk-Calla är just inkommen i nya, extra goda variationer, mycket kraftiga lökar. Vackraste och mest omtyckta krukblomma. Finnes i färger: renavit, rengul, vit med brokiga blad, 1 st. 1: 45, 3 st., en av varje kr. 4: 25.

Gloxinia, utmärkt vacker krukväxt. Blandade färger, 1 st. 60 öre, 5 st. 2: 50.

I de fall då en viss färg av ovannämnda blomsterlöksorter är slut, levereras närmast liknande.

Höst-phlox. är en praktfull gruppväxt genom sin rikedom på färger och blommor. Under blomningstiden är den så överhöljd med blomklasar, att inga blad synas, endast blommor. Phlox fin-

nes i färger vitt, rött, rosa, rosa med rött samt lila. Pris pr st. 1 kr., 5 st., en av varje färg, 4: 50.

Perenna (fleråriga) växter i sortiment äro uttagna av arter som trivas och giva fullt utbyte å vanlig trädgårdsjord, och som äro fullt vinterhårdiga.

Sortiment n:r 1 innehåller 10 st. olika växter, höga, halvhöga och låga sorter. Pris kr. 5: —. Sortiment n:r 2 innehåller 25 olika sorter. Pris kr. 10: —.

Alla i denna annons nämnda varor kunna levereras intill maj månads utgång, så långt lagret räcker.

Varorna sändas överallt, noggrant packade och med garanti för varans äkthet och grobarhet. Likvid uttages genom postförskott eller efterkrav, order understigande 5 kr. torde åtföljas av likvid, gärna i frimärken, jämte 80 öre till porto.

GARANTI: Varor ej till belåtenhet återtagas, ej grobara ersätts med nya gratis.

Order torde insändas omedelbart innan de flesta varor blivit slutsålda. Obs.! Odlingens anvisning medföljer varje order.

Widnertz' Fröhandel, Hälsingborg 10

VICTORIAS
LAVENDEL TVÅL
FÖRNÄMSTA I SVERIGE

gifta med var sin uppserska. Farsen är full av förvecklingar och komiska situationer, som ej äro banala, och personerna äro tecknade med drastisk humor. Författaren stod själv för regin och spelet gick med fart och kläm. De båda gulascherna gjordes övertygande av Josua Bengtson och Mathias Taube, och "gökungens" roll hade fallit på Nils Lundells lott. Skådespelaren fann goda uttryck för det självkära, feiga och tjusiga hos den svamlade bonvivanten. Som läroverksadjunkten Törne, det sunda förnuftets och moralens representant i pjäsen, hade Gösta Gustavsson en briljant mask och spelet var förträffligt. Tyra Dörum var dräplig som en älskogskrank uthyrningsfru och Märtha Hall-dén var vacker att se på som den ena gulaschfrun, Anna Carlsten, gjorde den andra, en söt gäs, nätt och lustigt. Livligt bifall, blommor och inropning av författaren.

R.

BLAND BRIEOST ETC.

(Forts. fr. sid. 498.)

Det lyser vitgult från viktualiehallen av smör och ost — danskt smör, holländskt smör, franskt osaltat smör, nykärnat för varje dag, holländsk ost, schweizerost, italiensk parmesan och gorgonzola, normandiska mjuka ostar, brie och camembert samt de färska gräddaktiga gervais och suisse, vilken sistnämnda ju ätes med strösocker. I ståndet bredvid liggas gäslevar, så onaturligt stora och fetvita som en gourmand kan begära, och för att denne ej skall sakna något — mitt emellan dem en stor flat korg full med tryffel — och under glaskupor kinesiska svalbon! Längre bort hänga — mera plebejiska men icke mindre delikata att se på — korvar i alla upptänkliga former och storlekar. Korgar med iordninggjorda vinsnigelsnäckor — escargots — flera kvaliteter ha i ståndet bredvid en livlig åtgång. Att den i Sverige ännu sällsynta gastronomiska njutningen att äta sniglar här är högt skattad ser man tydligt bl. a. på den kända restaurangen, mitt emot hallarna, där skylten, en jättelik gyllne escargot, drager massor av besökande.

Men något lockar därborta, lockar både vårt syn- och luktsinne — det är frukt- och där bakom blomsterhallen. Det doftar av ananas, av persikor och aprikoser, försiktigt inpackade i bomull, av jordgubbar, vintertiden likaså emballerade, av mandariner, apelsiner, bananer, vindruvor, jordens alla härligaste och mest raffinerade gåvor till människan — som dock tyvärr icke får dem som gåvor här! Och bakom allt detta blomsterprakt mitt på vintern. Rosor från Nizza, parmavioler, mimosor, nejlikor, syrener — men mitt bland dessa ljuvliga löften om en återkommande sommardag några stånd med typiska franska begravningskransar — där stela stålstråsuppträdda glaspärlor otympligt härma de levande blommornas färg och form..

Men nu är klockan snart tolv. Hallarna stängas för i dag, och om en stund åter hela Paris sin frukost, utom några fattiga stackare, som ännu gå utanför hallarna och leta upp några tappade kålblad, en bit rova och, om lyckan är dem huld en liten köttslamsa — smulor från de rikas bord.

HELENA NYBLOMS LEVNADSMINNEN.

(Forts. fr. sid. 495.)

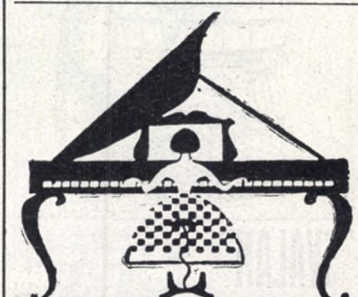
var jag inte utsatt för denna fara, eftersom trädgården inte var min men tillhörde familjen Annerstedt. Jag hade varken att göra med vad där skulle planteras eller säs eller rättighet att plocka något av vad där växte. Jag hade blott lov att promenera och sitta där, att glädja mig och beundra. Och detta gjorde jag så innerligt från det första grässtrået som sköt upp till det sista bladet som föll. Från verandan såg man Slottsbacken med Kristinastapel och slottet tronande på höjden. Att komma ut från matsalen en vårmorgon och mötas av blomdofter och fågelsången var lycksalighet. Och så senare på dagen kunde man sitta med sitt handarbete eller sin skrivning på den öppna verandan el-

I varje familj
ett husapotek.

Lazarol och Lazarin

det bästa för yttre åkommor.

Dagligen hända små olyckor, som skär- eller brännsår, ett slag eller någon annan skada. Huru äro Ni rustade? Ha Ni något lämpligt medel att sköta om skadan med? Om ej, skaffa genast från Er handlande en flaska Lazarol och en burk Lazarin. Dessa medel äro prövade i många miljoner fall och befästa mer och mer sitt anseende såsom hemmets apotek.

A-B FÖRENADE
PIANO & ORGELFABRIKER
GÖTEBORG.

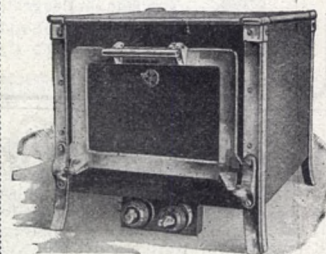
Flyglar, Pianon, Orglar från landets förnämsta fabriker. Försäljningsmagasin: Stockholm: Drottningg. 23, Göteborg: Arkaden, Malmö: Österg. 28, Norrköping: Drottningg. 16, Gävle: N:a Kungsg. 25.

SINGER
BÄRNY SYMASKIN

ROLIG - INSTRUKTIV - LÄTTSKOTT!

Främja Svenskt Arbete!

HELIOS
ELEKTRISKA
VÄRMEAPPARATER

God effekt.
Liten strömåtgång.

Försäljas av alla elektriska firmor
samt i vår

UTSTÄLLNING
Regeringsg. 41 - Stockholm
Rikstel. 5490

Ferrin

Bästa Järnmedel,
utmärkt stärkande.
Föreskrives av läkare.
Erhålles å alla apotek.

MED EN KODAK

KAN SOMMARENS GLÄDJE BEVARAS I BILD. —
ATT FOTOGRAFERA
MED EN KODAK ÄR EJ SVART — RESULTATET DET BÄSTA.
ALLA FOTOGRAFISKA ARTIKLAR BÄST GENOM
HASSELBLADS FOTOGR. A.-B.
GÖTEBORG.
STOCKHOLM. MALMÖ.

K ö k s s k ä p

av bränd furu med isolerat isskåp och spiselrum

Pris Kronor 588:—

Samma skåp med fullständig inredning, elektriska kokkärl och servis för 6 personer

Pris Kronor 1596:50

WIKMAN & WIKLUND

Fleminggatan 17, Stockholm

Telefoner: Namnanrop

KOCKUMS

Emaljerade Grytor

stärkas och vackrasf.

STOCKHOLM FÖRSÄLJNINGSGÄTOR GÖTEBORG
DROTTNINGG. 57 KANTOR: MASARINGSAL. 22.

KOCKUMS JERNVERK, KALLINGE

Kameror
och alla slag
Foto-artiklar

BEGÄR VÅR KATALOG N:o 13!
HUGO SVENSSON & C:o
GÖTEBORG

ler med nyckel öppna dörren på staketet och taga en stillsam promenad under kyrkogårdens höga träd, ja allt detta var underbart! Barnen lekte aldrig i trädgården. De hade gården och Slottsbacken till sina stormande lekar, men de hälsade på mig, där jag satt under lövvalvet, eller gingo litet av och an med mig, beundrande allt det vackra som blommade därinne. När de kommo från skolan till första frukosten, hade jag fått tillåtelse att skaka plommonträden eller astrakanträden, och jag hör ännu vilket jubel det var, när de stora, röda plommonen eller de mogna astrakanerna dunsade ner över oss. Det är alldeles säkert att vår herres mening med de första människorna var den, att de skulle leva i paradiset lustgård.

Inomhus var det god plats. På nedre botten befann sig den stora salen, som gick genom hela huset och varifrån man kom ut på verandan. Där hängde några stora, bleka porträtt av några hädangångna kungar och drottningar, men jag måtte inte ha skänkt dem vidare uppmärksamhet, ty jag minns dem inte alls. I salen stod också pianot (jag hade ännu inte fått en flygel) och där var det vi småningom gjorde musik om söndagsförmiddagarna. Innanför salen lågo Cläs Annerstedts två rum, och genom en annan dörr kom man in i mina gossars rum. Till vänster om tamburdörren låg det mycket stora köket och jungfrurnas rymliga och trevliga rum. Det var något annat än den skrubb, som nu upplåtes åt jungfrurna, till och med i dyra och stora våningar. Genom en liten trappa kom man så upp till övre våningen. Till höger hade Tammarna och deras informator sina rum, som vette ut emot Slottsgatan. Till vänster låg en lång, smal salong och min mans stora rum, vilka båda vette ut till den lilla gården. Den vackra utsikten hade man blott från sängkammaren, som låg innanför min mans rum och som var avdelad i två delar, så att sängarna befunno sig som i en sorts stor alkov. Den yttre delen var som en liten salong, där jag hade soffa och bord och mitt skrivbord vid fönstret, med utsikt åt slottet. Dessutom fanns där ett mycket stort garderöbsrum och så ännu en barnkammare.

Hade man byggt huset nu, då hade man troligtvis vänt det tvärtom, så att samlingsrummen hade fått fördelen av utsikt till trädgården och Slottsbacken. Som man ju alltid trår till solen, satt jag mest och arbetade i min sängkammare eller vid pianot i salen. Om vinterkvällarna kunde den tråkiga, smala salongen vara ganska trevlig, när man släppte ner de långa yllegardinerna och alla barnen samlades omkring lampan. Som det nu står där i sin vackra trädgård, är Geijers hus ett dyrbart minne, och man tänker med bävan på att det en gång skulle kunna förstöras.

Skulle inte regeringen kunna intressera sig för saken och bevara denna bostad, som en gång tillhört en av Sveriges mest betydande män, och där inrätta en sorts museum till erinran om Geijer? Det behöver ju inte bli en tråkig och stel samling av hans efterlämnade tillhörigheter, det kunde ju inrättas som ett hem, där man skulle försöka att sätta allt i ordning, så likt som möjligt, som det var på Geijers tid. Och skulle det vara omöjligt att förena detta minne med ett hem för ett par studenter av Geijers släkt, som kunde få fri bostad på nedre botten, och vilkas uppsattare dessutom skulle ha uppsikt över gården och trädgården och förevisa dem för besökande?

Trädgården, ja, den får inte förstöras!
Elisabeth Annerstedt hade lagt om Geijers gamla trädgård. Den var på hans tid avdelad i två delar, en övre och en nedre, till vilken man gick ner för en stentrappa. Den övre delen omkring boningshuset utgjordes av blommor och blommande buskar. I den nedre delen var köksträdgården.

(Forts.)

Ovicula

(Ägg) Tvål

Genom sina för huden välgörande ingredienser, äggula och lanolin, är F. Pauli's Ovicula (ägg) Tvål ett verkligt

Skönhetsmedel

LÄDER-ARMBAND

Märke: "MIDGET".

(Patent och lagl. registrerat varumärke)

Kr. 2:— Kr. 2:—

VÄRLDENS MEST PRAKTISKA LÄDERARMBAND

KLOCKAN SITTE ABSOLUT STADIGT OCH KAN ICKE GLIDA AV ARMEN

Syddas remmar av bästa engelska kvalitet.

Bese prov på äkta Midget hos urmakaren.

ENGROS: SVERIGES URMAKARE A.-B. - STOCKHOLM

Nestlés Barnmjöl

säljes i alla välsorterade speceri- och kemikalieaffärer samt på apotek. Prover och bruksanvisning sändes på begäran gratis och franco från ensamförsäljare

EINAR SOTHE & C:o
STOCKHOLM - Drottninggatan 55

VIKINGKRÄMENS utpräglade egenskaper att aldrig klibba eller smeta från sig; dess förmåga att utbreda sig ytterst tunnt men likväl täcka lädret och fort giva hög glans; dess egenskaper att icke genom avlagring göra lädret hårt, utan bevara skodonens naturliga utseende och smidighet uppnås genom utsökta, förstklassiga råvaror och en i detaljer fulländad tillverkningsmetod. Vikingkrämen tillverkas av specialister med mångårig erfarenhet, i modern specialfabrik med alla nutidens förbättringar och resurser. Vikingkrämen berömmes av millioner förbrukare.

Industri-Aktiebolaget VIKING, Örebro
Kungl. Hovleverantör

FYRTORNETS
"NAJADEN"
ANJOVIS I OSTRONSÅS.

FULLMOGEN. - FINFIN. - BÄSTA KVALITET.

Sedan i marknaden utkommit

Melange

smörblandat margarin

bör varje husmoder undersöka i vilken grad hon med denna utsökta kvalitet kan replacera det dyra smöret. En alltigenom delikat vara som är för god för slitna reklamfraser.

Fås hos de förnämsta handlande.

Tillverkare:

A.-B. AGRA MARGARINFABRIK - STHLM

ASTRA
MALTOS

anses av framstående auktoriteter som det bästa kraftmedlet, då det gäller att tillföra organismen lättsmälta kolhydrat. Rekommenderas därför av läkarna för **späda barn och digivande mödrar samt kläna personer i alla åldrar.**

Fås å apotek, sjukvårdsaffärer m m. Bruksanvisning medföljer.

Kvinnorna i Tannö

av Ernst Zahn "ärgenomgåendestortad" Övers. fr. tyskan. Häft. 8 kr., inb. 10.50, halvfr. bd 16 kr. Lindblads Förl., Uppsala.

Depoten för Äkta Spetsar
K. LUNDBECK,
Kungsgat. 58, 1 tr., Göteborg.
Tel. 126 55.
Spetsar, Motiv, Dukar, Näsdukar,
Blusar, Kragar, Barnkl., Brodyr.
Rikhaltig, smakfull sortering.

Det är Styrka

vår tid behöver. Quaker Oats är världens förnämsta och bästa havregryn och därmed bästa kraftbildande näringsmedel.

Därför börja dagen med en portion

Quaker Oats

Flaggan i topp!

Vid behov av flaggor begär vår pris-kurant och prov å duk.

Vi tillverka YL-LEFLAGGOR av prima kron-duk. "STORMFLAGGOR", av bomullsduk med tvinnad varp och "PRIMAFLAGGOR", starka och prisbilliga.

Vårt fabrikat tvenne gånger prisbelönt. Alla färger äkta och måtten lagenliga. OBS! Priserna betydligt lägre än i fjol. Ekelöf & Svenssons flaggfabr., Karlstad.

FRAGOR OCH SVAR.

(Forts. fr. sid. 502.)

kan ni av skolrådets ordförande erhålla någon anvisning på hur ni bör klokast förfara.

N:r 107. Hur skall man erhålla den behagliga, diskreta, men dock så bestämda och personliga doft, som kan förmärkas hos en del människor. Enbart renlighet kan det väl knappast bero på, och om det är parfym eller dylikt, vore jag synnerligen tacksam för upplysning om någon god sådan. Idunvån.

Ja, först och främst gäller att iakttaga den strängaste, mest pedantiska renlighet, och detta, att parfymera sig, är verkligen en konst, som man lär sig först efter åtskillig övning och erfarenhet. Parfym skall väljas med urskillning och begagnas med varsamhet. Framför allt bör man undvika de starkt doftande. Har man väl valt ett visst slags parfym, skall allt ha samma doft, linne, kläder, handskar, muff, handväska, flor, brevpapper o. s. v. Bland linnet i lådor och skåp, handsketu, brevpapper m. m. läggas små sacheter med pulver av samma slags doft som parfymen, likaså i klädsåp och garderober. Härav följer, att man måste undvika att fukta näsduk och de kläder man bär med för mycket parfym, en enda droppe kan vara tillräckligt. Mysk, opopanax och starkare dofter böra undvikas. Lavendel är behagligt, likaså viol och rose.

N:r 108. Hur skall jag få vardagsrummet i vår sommarstuga trevligt, då jag tänker möblera med en del gamla möbler, som ej användas. Rummet är medelstort, öppen murad spis, smårutiga fönster. Till mitt förfogande står en bred gammal björksoffa, klädd med rödgult hemslojdyg, 3 lackerade länstolar, et gammalt skåp i allmogestil från 1700-talet, en s. k. dalaklocka, ett spelbord av björk samt en låg bokhylla, ett blomsterbord och en gammal trevlig spinnrock. Möblerna äro var för sig ganska vackra, men passa dåligt ihop, stolarna äro t. ex. svarta, klockan vit, skåpet brunt. Vad är att göra för att få litet hemtrevnad och stil på rummet, så det ej verkar hopradsat. Stolarna måste klädas om, och jag kan ej få likadant möbelyg som på soffan. I vilken färg blir trevligast att måla stolar, skåp, klocka och bokhylla, hurudana tapeter och gardiner bör jag välja? Synnerligen glad för ett gott råd hur jag skall ordna det hela smakfullt. "Villrådig".

Skall det bli stil på det hela, torde hela möblen, även soffan däri inbegripen (antager att stilen på denna tillåter det), böra målas eller lackeras i vitt, då bleve det helt säkert trevligast. I annat fall bör allt det övriga målas lika med soffan, i björk, med undantag av klockan, som nog kan bibehållas i vitt eller ock målas svart eller i ek. Kan ni ej låta väva en bit tyg till stolarna så att ni får det lika med soffan? Det blir alltid "lappigt" att ha två slags klädsel. Färga det annars i den färg ni tycker bäst om. Till den rödgula färgen passa tapeter i gult, grönt eller rött. Enkla vita gardiner med hälsömmar eller vita hemslojds Gardiner passa bra. Mattor i färg överensstämmande med mö-

Kungsörs
INKOKNING/APPARATER.

Finns i alla järn- och bosättningsaffärer.

A.-B. Kungsörs Bleckkärlsfabrik, Kungsör.
Drottninggatan 20. Stockholm.

STÅRESÄRMADRASSEN IDEAL

Prisbill. Hygien. Outilt.
Priskurant gratis o. franko.
Obs! Stor prisnedsättning.

A.-B. RESÅR, KARLSTAD

NISSENS
ÄKTA
BRÖSTKARAMLLER

ALLAS FAVORIT.

I KOLONI-,
SPORT- OCH SOMMARSTUGOR
är BOLINDERY'S
SPARSPIS
IDEALET

Spisen kan uppställas fristående utan murning på en särskilt konstruerad fotställning såsom synes på bilden.

KORNGAR
FÖR
MATSÄCK
OCH
RESOR

OINREDDA
KORG-AVD 1 TR. UPP

INREDDA
SPORT-AVD. 1 TR. NED

AKTIEBOLAGET
NORDISKA KOMPANIET
STOCKHOLM

BESTÄLL EDRA
MÖBLER VID

Nya Möbelverkstads A.-B. i Falun

Rikstelefon 1196

Den ständigt ökade omsättningen är bästa rekommendationen. Infordra offerter och kostnadsförslag. Vid 1919-1920 års svenska Mässor erhöles odelat erkännande för stilrent och gediget utförande

SKADEINSEKTERNA

i Edra trädgårdar bekämpas effektivt med hjälp av
COOK'S
Nikotinbesprutningsmedel

Sammansättning:
NIKOTIN
KVASSIA
SÅPA
SVAVEL
M. M.

Säljas av Frö- & Kemikalieaffärer landet runt.

GENERALFÖRSÄLJARE:
TÖRNBERG & C:o, Göteborg

Florodoljvålen
Endast den!
PARFYMERI FLORA GEFLE

Vid **Blodbrist** och allmän **Svaghet** är **IDOZAN**
Mest effektiva järnmedicin.
5 gånger kraftigare än andra liknande preparat.
Överraskande resultat.
Förordas av många läkare.
Fås på alla apotek.
A.-B. FERROSAN, Malmö.

Säljes överallt i askar à 65 öre

BRÖSTABLETTEN ENGELBREKT ÖÖVERTRÄFFAD
MUTIDENS FÖRNÄMSTA BRÖSTABLETT
A.-B. KARAMELLFABRIKEN
ENGELBREKT ÖREBRO

Säljes överallt i askar à 65 öre

PELLERINS

Växtmargarin "Extra Växt"
Gräddmargarin "Högsta märket"

hävda alltjämt sitt anseende som marknadens förnämsta margarinfabrikat.

Kgl. Hovleverantör.

LUNDSTEDTS TVÄTTMEDEL
STI METODEN
A.-B. SVENSK TVÄTTMEDELSINDUSTRI
STOCKHOLM

— Det var då en välsignad sak, att ni kom att använda Lundstedts Tvättmedel. Aldrig har tvätten gått så raskt undan och aldrig har den blivit så vacker. Se till, att ni alltid hädanefter ha Lundstedts Tvättmedel till hands!
— Ja, Fruen kan inte vara mera förtjust i det än vi ute i köket.

belyg, helst i bomull. Möbeltyg i rött (någon varm, mjuk färg) vore ej heller illa, röd- och vitrandiga mattor, gardiner i samma röda färg, vore ej heller illa. Till björk passar även blått mycket bra.

N:r 109. Vill någon av Iduns många resenärer ge mig ett råd huru jag på bästa sätt skall använda 5—6 veckor i Frankrike.

Har tänkt mig Paris och södra Frankrike. Tacksam för varje råd och upplysning till "Ferienresa i Frankrike."

Svar. Ägna 10—14 dagar åt Paris, men försök om möjligt komma dit före värsta sommarhettan i juli. Ett trevligt hotell, ej dyrt, är Hôtel Voltaire, Quai Voltaire, med utsikt över Seineu, på vänstra stranden mitt i bouquinistkvarteret. Vid Rivieran är ganska varmt på sommaren, mycket mosquitos och strandbaden ej så framstående utom på ett par ställen, Nice, Juan-les-Pins o. s. v. Men önskar ni i alla fall se Azurkusten, tag tåget från Paris över Marseille till Cannes, bo ett par veckor i Cannes, Nice eller Menton, och besök därifrån övriga platser vid Rivieran: Monte Carlo, Beaulieu o. s. v. Sätter ni särskilt värde på goda havsbad, är det fördelaktigare slå sig ned vid franska västkusten, exempelvis Sable d'Houlon. Vänd er för övrigt till Franska Handelskammaren, Drottningg. 57, Stockholm, som lämnar alla upplysningar om turistresor i Frankrike.

N:r 110. Anses det comme il faut att ensam dam, stadd på resa, besöker hotellets matsal.

Tacksam för svar är Betty Svar. Ja, visst är det comme il faut. Er fråga kommer mig att tänka på en sak: kanske hysa de flesta resande damer samma betänklighet, så att detta är orsaken till att man relativt sällan ser ensamma damer i en hotellmatsal. Förmodligen inta de sina måltider på rummet, vilket ju är ganska trist, hällre än att riskera bli betittade. Men om vi alla resande damer nu skulle komma överens om att trotsa gammaldags fördomar och ställa trevligt och bekvämt för oss, vi liksom männen, och alltså frejdigt stiga in i hotellmatsalen! Vi gagna då både oss själva och våra medsystrar.

N:r 111. Skulle Idun vilja ha va godheten och giva tre semestertfirande flickor ett gott uppslag till resa ner till Italien och anvisning på någon bra och billig uppehållsort där nere? Huru är Verona i Norra Italien? Finnes det någon bra fransk conversationsbok som kan vara till nytta när man ej behärskar språket? Tacksam för svar omg.

Svar. En mycket trevlig plats i Norditalien är Rapallo strax öster om Genua, dit även italienarna själva gärna resa på sommaren. Ett gott hotell där är Hotel Savoya, där ni först kunde bo och sedan ev. skaffa pension på platsen. Rapallo är en gammal pittoresk småstad, berömd för sina spetsknypplerskor, med trevliga utfärder till S:t Margharita och Portofino, likaså ryktbara för sina spetsar. Ni kunde dessförinnan ligga någon tid i det vackra St. Remo och fortsätta resan efter Rapallovistelsen över Pisa, Florens, och Rom och hem genom Brennerpasset—München—Berlin. En förträfflig parlör i italienska språket — man måste åtminstone lära sig *grundtalen* på landets språk — är Anna Hoffmeyers Praktisk Handbok för Italiafarare. Man reder sig eljest tämligen bra på hotell och i affärer med franska. En liten billig och praktisk parlör är "Fransk parlör för handelsresande", där man får de nödvändigaste fraserna för det dagliga livet.

N:r 112. Som jag alltid varit mycket intresserad av trädgårdsskötsel och min varmaste önskan

RANDIGT TVÄTTSIDEN

BREDD 90 CTM. 3.75 PR METER

J. F. HOLTZ

H. M. DROTNINGENS HOFLEVERANTÖR

"FINNESS"

A/B ÖREBRO SKOCREAM ÖREBRO

Sundstrand

Den lämpligaste räkne- och additionsmaskinen för Eder.

Svensk uppfinning!

Pröva "Sundstrand" självskrivande räknemaskin innan räkne- eller additionsmaskin inköpes.

AKTIEBOLAGET HADAR SCHMIDT

GÖTEBORG - STOCKHOLM - MALMÖ

Leverantörer till Statens och städernas olika institutioner, banker, bruk och enskilda företag.

Det största och
eleganta urval av

ORIGINAL MODELLER

finnes alltid hos

Holmbloms

STOCKHOLM
GÖTEBORGS
Kungsgatan 57

alltid varit att få utbilda mig inom detta yrke, vore jag mycket tacksam för ett råd hur detta skall tillgå då jag äger ringa eller rättare sagt inga medel att genomgå en skola.

Att annonsera lönar sig inte, enär den begärda avgiften för en plats i privat trädgård ställer sig lika hög som genomgåendet av en skola.

För ett verkligt gott råd i denna sak och helst så fort som möjligt, vore ingen tacksammare än "Skåne."

Svar. Tillskriv Hermods Korrespondensinstitut, Malmö eller Noréns Korrespondensinstitut, Malmö, som båda anordna billiga kurser i trädgårdsskötsel.

N:r 113. Jag är telegrafist och dessutom mycket road av pianospelning, märker nu till min stora sorg, att högra armen börjat "strejka", d. v. s. jag har ingen makt över den. Förmodar det är s. k. skrivkramp. Hur botar den? Är elektricitetsbehandling att tillråda och kan man i så fall taga sådan själv?

Tacksam för råd är Ika.
Svar: Säkrate medlet mot skrivkramp är massage. Den som skriver dessa rader har tre gånger blivit botad för sin "yrkes-sjukdom" efter några veckors massagebehandling. Bäst är i alla fall att ni talar vid en läkare, så att ni ej begär något misstag.

N:o 114. Skulle gärna vilja bli barnsköterska. Var kunde man få en kurs i barnvård och hur länge skulle den räcka? Vad kunde en sådan kurs komma att kosta? Svar emotes tacksamt av Smäländska.

Svar. Skriv till Sällskapet Barnvård, Stadshagen, Stockholm. En kurs där räcker 4 månader och kostar 125 kr. i månaden. Eleverna bo på skolan och vivre ingår i priset.

N:o 115. Vill någon av Iduns erfarna läsarinor säga en ung, nygift fru som är nyinflyttad i Stockholm, var jag kan förvara två orientaliska mattor, det dyrbaraste i mitt bo. Tacksam för svar är

Oerfaren.
Svar. Vänd er till Parasitida, Sundbyberg, eller Mattavdelningen på Saltsjöbadens Tvättinrättning.

N:o 116. I. Hur skall man bära sig åt för att få hyra en fäbodstuga i Jämtland eller närliggande landskap för någon del av kommande sommar? Kanske någon av tidningens läsarinor vet någon adress till vilken man kunde vända sig i denna sak?

28-årig Bohusländska.
Svar. Uthyrningen av de idylliska fäbodstugorna i Norrland är icke alls organiserad. Bäst blir att ni själv reser upp och ser er om på ort och ställe. En fäbod där man är beredd mottaga nattgäster, är Fryksås en halv mil norr om Orsa. Väster om Mora finns också goda stugor, som ni kan få upplysningar om i trakten.

N:o 117. Ung flicka som ämnar göra en dags uppehåll i Stockholm under genomresa och är obekant där har blivit bjuden att stanna under tiden hos en obekant avlägsen släkting till min mor. Damen är husföreståndarinna hos äldre, bättre herre. Hur skall jag enligt god ton visa min tacksamhet mot båda för deras gästfrihet och hjälp gentemot mig, frågar "Oviss".

Svar. Blommor är alltid det bästa i sådana fall. Har ni dessutom råd och lust, bjud ert värdfolk på ett five-o'clock-tea.
(Forts. sid. 510.)

En gammal fördom.

—Jo, lilla fröken. Jag vill ha en flaska riktigt fin eau de cologne, den bästa ni har. — Någon utländsk.

— Utländsk! Det är bara en gammal fördom, att utländsk eau de cologne är så särskilt bra. Nej, skall baron ha en verkligt fin eau de cologne ska vi ta en svensk, den här, var så god och känn...

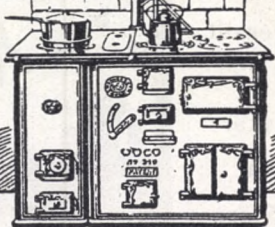
— Ah—a—a härligt! Charmant. Vad heter den?

— E. d. C. — Hylins E. d. C.!

VÄRMELEDNINGSSPISEN

WOCO

PATENT

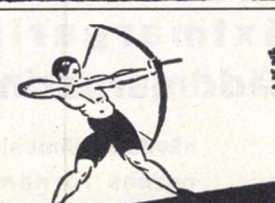

SUPPLEMENT FÖR UPPVÄRMNING AV STÖRRE LÄGENHETER

KOKSPIS MED VÄRMELEDNINGSPANNAN FÖR UPPVÄRMNING AV MINDRE LÄGENHETER

WERNER & C. BORÅS

Uppvärmning av 2, 4 & 6 rum och kök gratis, vid eldnings förkokning och bakning, om man insatt värmeledningsspisen WOCO. Begär katalog och offert!

EUCALYPTUS OJA

botar reumatism, ger smidighet åt muskler och lemmar.

WEYDES TEKN. FABRIKS A.-B., NORRKÖPING

Äkta endast med märket papegojant!

VARJE GRAMMOPHONÄGARE bör rekvidrera vår stora skivkatalog för 1921 över Grammofonskivor. Sändes not 30 öre t. porto. Ens.-förs. av de nya Parlophon-Ekophonskivorna.

Spec.: Orkestermusik, Dragspelsmusik. Brilljanta inspelningar. Dagens nyaste melodi finnes alltid hos oss. Grammofon-Apparater i stort urval till nya bill. priser. Katalog mot 30 i porto. A.-B. Nordiska Musikaffären, Avd. 20, Göteborg. Stora Nygatan 11, Drottninggatan 83. STOCKHOLM.

Stölmakameror & material äro bäst!

Erhålles hos våra återförsäljare eller direkt från StöltensFotoHus, Malmö

Du klagar, men du klagar dumt, min gamle hedersvän,

ty tro mig, det är sant och visst att livet vore mindre trist, att mången vore nöjd och glad om blott han köpte den choklad, som bjudes allmänheten här och vårt Cloetta-märke bär.

GULD-CACAO
och
CHOKLAD

Cloettas

namn å förpackningen garanterar verkligt förstklassigt fabrikat — välkänt i hela Norden sedan mera än 50 år tillbaka. Finnas till salu överallt.

Barnaglädjen

höjes när barnen lovats
Tomtens Mamsana till
middag.

Ett påpekande.

Vid behov av manufaktur, korta varor m. m. köpes bäst och billigast från Ahlén & Holm, Stockholm. Katalog erhålles på begäran gratis mot endast portolösen.

Döfva
HÖRA

BÄSTA MEDEL

FÖR
LÖDNING I HEMMET

AR
CITO

Finnes i varje järnhandel.

Genom en annons uti Nya Wermlands-Tidningen, som är Värmlands äldsta och enda dagliga tidning, träl-10,000 hem i länet får Ni över 10,000 och stiftet. Huvudkontor: Karlstad.

Millioner förstöra sitt hår med sprithaltigt och felaktigt sammansatta hårvatten, grönsåpa, såpsprit m. fl. otjänliga hemkurer. Ni behöver ej med bekymmer se håret falla bort, om Ni tillskriver Specialisten i hårsjukdomar VALENTIN LINDBERG, Kommandörsgatan 12, Stockholm, träffas kl. 12—2 vard. Flera tusen bevis finnas från botade skalliga och tunnåriga personer. Uppgiv ålder, sjukdomens art m. m. Bifoga 40 öre för svar i diskret brev. Mina behandlingsmetoder äro berömda av såväl vetenskap, press som allmänhet.

Troll Tvål
duger till allt

Den amerikanska elektriska hörapparaten ACOUSTICON, som är världens förnämsta, kan nu regleras i 6 styrkegrader efter örats olika hörsel förmåga. Förordad av öronspecialister. Oumbärlig för lomhörda i kyrka och teater. För efterrapningar varnas. Öronmassageapparaten MASSACON botar susning för öronen. ACOUSTICON är tillerkänd guldmedalj i St. Louis och den Engelska kröningsmedaljen i guld. Användes av H. Maj:st Ankedrottningen av England och Prins Carl av Sverige. Begär katalog och intyg. Ensamförsäljare för Sverige: MALMÖ BANDAGE ETABLISSEMENT, Per Vejlersgatan 9, MALMÖ 1. — Telefon 49 75

PETRIS

ångpreparerade
havregryn och havremjöl
Naturläkemedlens yppersta hjälpmedel.
Läckra och hälsosamma.

AXA HAVRE

GRYN - MJÖL - MUST

Köp originalpaketer så vet du vad du får.

Den som börjat äta AXA föredrager sedan detta för dess fina delikata arom, lättkokhet och hygieniska förpackning

AMATÖRKAMEROR

Fredsutförande. Olika världsfabrikat

MATERIAL OCH TILLBEHÖR för fack- & amatörfotografer.

AKTIEBOLAGET ARTO, Malmö.

SÖDRA FÖRSTADSGATAN 2. Rikst. 52 76 och 56 22.

Illustrerad katalog kostnadsfritt.

SMÅ GRYTOR HA OCKSÅ Skultuna märket

Sanatogen

Pröva det i dag

Fås på alla apotek och i drogaffärer

Styrkemedlet

Förf. Elin Wägnér skriver: "Härmed konstaterar jag med nöje såsom min erfarenhet, att Sanatogen efter någon tids användande verkar stärka igen ha krafter och arbetsförmåga i följd."

Skådespelerskan Pauline Brunius skriver: "Jag har använt Sanatogen vid flera perioder av forcerat arbete och funnit det utomordentligt välgörande och stärkande. Jag vill därför på det varmaste rekommendera detta utmärkta rekreationsmedel."

Olycksfall- och sjuk-Skadestands-Automobil-Motorcykel-Glas- o. Vattenskade-försäkring.

Försäkrings A.-B. NORNAN, Göteborg.

STATSKONTROLLERAT

GRÖNSAKS- & BLOMSTERFRÖ

m. m., m. m. säljes under garanti av

FRÖODLINGENS FRÖHANDEL Grönsaketorget Göteborg

(Affären grundlagd 1883.) Begär vår illustrerade katalog.

ZENITHS

Gräddmargarin "Extramärket Zenith" för matlagning och bak, och

Växtmargarin "Extra Växt" för bordet, äro marknadens förnämsta fabrikat.

KÖKSALMANACK

Redigerad av IDA NORRBY.

Föreståndarinna för Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 22—28 MAJ 1921.

SÖNDAG. Frukost: Bröd och smör; wienerschnitzel med brynt potatis; kaffe eller te. Middag: Soppa på murklor; bräckt lax med stuvad spenat; frukt i mördegssnäckor.

MÅNDAG. Frukost: Bröd och smör; laxlåda med äggstanning (rest från söndag); kaffe el. te. Middag: Biffpaj; rabarberkräm med mjölk.

TISDAG. Frukost: Bröd och smör; bräckt korb med stuvad potatis; kaffe eller te. Middag: Mannagrynskotletter med svampsås; passerad fruktsoppa med vispad grädde.

ONSDAG. Frukost: Bröd och smör; stekt sill med potatis; kaffe eller te. Middag: Kalvfrikasé med ris och potatis; fyllda strutar.

TORSDAG. Frukost: Bröd och smör; kalvsylta (rest fr. onsdag) med rötbetor och potatis; kaffe eller te. Middag: Passerad spenatsoppa; fraspännkaka med sylt.

FREDAG. Frukost: Bröd och smör; gröt och mjölk; löskokta ägg med anjovis; kaffe eller te. Middag: Inkokt braxen med skarpås och potatis; Vårgårda-pudding.

LÖRDAG. Frukost: Bröd och smör; ekströmning med potatis; kaffe eller te. Middag: Blodpudding med skirat smör och lingon; aprikossoppa.

Det kan aldrig nog påpekas att

ALFA KO

ARBOGA-Fabrikens högsta märke är af all margarin den förnämsta.

Glöm ej vid landsflyttningen medtaga några paket av

SVENSKA MEDICINALVÄXTFÖRENINGENS

torkade blåbär, lingon, spenat, dill, sopprötter m. m.

Högsta kvalitet. Billiga, hållbara, lätta att förvara och enkla att anrätta.

Bären ge utmärkta soppor. Lingonen ge dessutom en god sylt. Sopprötterna ge med obetydlig fettillsats en välsmakande buljong.

Utförlig beskrivn. medf. varje kartong. Finnas i varje välorterad speceriaffär.

OBS! Förekomma i minut endast i våra kartonger.

Lägg i kokboken

eller anslå i köket "Några beprövade recept för bakning av tårter m. m. med Gooda-Jästmjöl. Det är de bästa recepter för det finaste jästmjölet.

Burkar å 25, 40 och 75 öre.

Handels-A.-B. Sten Sjögren & Co, Göteborg

Från Ystad till Haparanda användes

Yvytvål.

Säljes i varje välorterad Parfym- och Herrekiperingsaffär.

Österlin & Ulrikssons Kem. TekniskaFabrik, Ystad.

EN KOPP HULTMANS RENA CACAO

är det bästa på hela dan!

Chesebrough's Vaseline

och dess PREPARATER SÅSOM COLDCREM, PARFYMERAD VASELINE, KAMFER VASELINE-CREM, ISKAMFER och MÅNGA ANDRA.

Gör huden fin och mjuk

Bemärk Klöverblad-Varum.

"Universal Köksyxan"

kombinerad vedspäntare, köksyxan och hammare. En praktisk nyhet som ej bör saknas i något kök. Demonstrerad på Byggnadsutställningen i Stockholm. Pris 10 kr. fraktfritt mot postförskott. Återsäljare antagas.

L. HOLMER, Limhamn.

Rostfläckar

På alla tyger försvinner som dag för solen med ett par droppar av Ibem rosttuggningsmedel. Finnes i flera affärer för 75 öre tuben.

AUG. SJÖSTEDT, Apelbergsgatan 52 I. Allm. Tel. 15342. Riks 5599.

Använd vid hårfärgning

Äkta Valnöts-dekokt

Effektiv - oskadlig.

Tillverkning under kontroll av leg. apotekare. Rek. pr. post. Fru S. Hellström, Box 182. Sthlm 16 eller pr tel. Allm. S. 7007.

Flaggor Sticktacken

och Vaddmadrassar i alla prislägen o. kvaliteter. Begär prislista. Driftiga agenter antagas.

Göteborgs Flagg- & Täckfabrik GÖTEBORO I.

"MURIDIN" är det effektiva väste av alla kända medel för rättrotning. Oskadligt för husdjuren, men dödar råttor av alla slag på en dag. Prospekt på begäran med intyg från hälsövernämnder och enskilda över hela landet. Försäljes i flaskor om 100, 200 och 1,000 gram å 2:25 4:— och 15:— kr. i alla färg-, kemikalie- och sjukvårdsaffärer samt från fabrikanter P. T. SON LILJEDAHL, Motala. Riks 4 46.

MENTHOLATUM

VARU-MÄRKE

INREGISTRERAT

Beprövad salva för läkande av alla slags sår, ekzem, hemorrojder, solbränna, frostsador etc. Lindrande vid snuva och huvudvärk. Hudmedel, särdeles behagligt att använda efter rakning. Finnes å alla apotek. Gratisprov kan erhållas å närmaste apotek eller direkt från depoten i Sverige, Kronans Droghandel, Göteborg.

GIFT ER ALDRIG

förrän Ni besökt Bröderne
Ljunggrens Möbelfärf, Adolf
Fredriks Kyrkogata N:o 7.

VINOLIA VANISHING CREAM

försvinner fullständigt
från huden, då den absolut
icke är fettaktig.

Särskilt lämplig
för ömtalig hy.

Förnygrar och
förskönar.

Den verkliga kännaren
väljer Vinolia

Tvätta

med

En skrivmaskin

i Edert hem!

Hur ofta önskar Ni icke
hava en skrivmaskin till
hands i hemmet, på resor
etc.? Denna önskan upp-
fylls genom att Ni köper

CORONA

en fullständig skrivma-
skin, som tar ytterst liten
plats och väger endast 3
kg. Elegant, tillförlitlig,
hållbar, billig!

Begär prisuppgift!

A.-B. Maskinaffären Royal Standard

1 Malmtorgsgatan 1,
STOCKHOLM.

Allm. 27 65. Riks 92 08.

FAMILJERÄTTSÄRENDEN

Äktenskapsförord. Boskillnads-
och äktenskapskillnadsämål.
Boutredningar och arvskiften.
TESTAMENTEN

Advokatfirman

Andén & Staël von Holstein

Eva Andén. Mathilda Staël von Holstein

Lilla Vattugatan 14.

Riks 7576, 24488.

Allm. 18336.

HAR NI SOMMARBOSTAD?

ÖSTERSKÄR

Rikstelefon 227 01

ÖSTERSKÄRSKONTORET, Drottninggatan 50

Allm. 23 41, kl. 9-3

Tusenden gå brydda för bostad. Tiden hastar, vad som skall göras, måste göras nu. Goda råd äro därför välkomna.

En plats åt skärgårdssidan, som framför andra erbjuder vackra tomtidyller, är Österskär. Här finnas tomter med flerhundraåriga ekar, björk- och barrskogshagar, passande för lantliga hem och stugor. Här finns det som sökes, land, sjö och härlig, stärkande skärgårdsluft.

Österskärskontoret, som mer än 15 år hjälpt 100-tals personer till trevna tomter och hem, lämnar fortfarande beredvilligt råd och hjälp åt dem, som önska sig skärgårdstomt och villa eller liten stuga. För att underlätta lämnas marken mot mindre betalning, lång amortering, lätta terminer, t. o. m. 100 kr. pr kvartal, om så behövs. Besparande bygghetoder göra kostnaden blott hälften av Stockholmstraktens vanliga, varpå kan vinnas mer än tomten.

Reflekterande tillrådas snarast vända sig till kontoret, som ordnar till det bästa. Förslag finnas från små sportstugor upp till 4-5 rumsvillor, bl. a. vinterbonad, tegeltäckt villa i allmogestil, rum och kök, rymlig veranda, från 3,000 kr. Utbyggd till vardagsrum, kök och hälgstuga c:a 5,000 kr., med bästa lägen å Österskär.

I dem bor Ni bekvämt och varmt. Vackraste lövhagar och kringliggande trädgårdsjord äro under uppstyckning, och inbjudas reflekterande bese desamma. Här om någonstädes, gives tillfälle få tomt och villa. Allt beror på Eder! Sjötomter finnas även kvar.

Lämpligt tåg till Österskär (vid Trälhavet, strax utom Waxholm) avgår söndagar från Stockholms Ö. 10.50 f. m., återvänder 3.33 e. m. Vardagar 3.20 e. m. Tåget mötes i Österskär efter överenskommelse med

Oatine

OM ER HY ÄR ÖMTALIG

och icke kan tåla tvål och vatten, så begagna *Oatine-havre-crème*. Den icke blott läker huden, men bidrar också till att ny hud ständigt bildas genom *Oatine*-behandling.

Oatine rensar huden, blott man lätt gnider in den och torkar av ett ögonblick därefter. Porerna öppna sig, och huden blir elastisk, smidig och mjuk, och hyn blir klar, sund och frisk.

Oatine är vällyktande, snövit och angenäm att använda och bör därför aldrig saknas på ert toalettbord.

THE OATINE COMPANY'S GENERALDEPOT FÖR SKANDINAVIEN
Kr. Bernikowsegade 1, Köpenhamn.

THE OATINE COMPANY
LONDON & PARIS.

OATINE. En Gros: Madsen & Wivel, Köpenhamn.

I VARJE HEM BÖR FINNAS

Den nya upplagan av

IDUNS KOKBOK

av ELISABETH OSTMAN-SUNDSTRAND

12:te uppl.

Fullständigt omarbetad o. utvidgad

Pris Kr. 10.—

NYHET: Anvisningar att använda gasspis eller gasugn
vid alla recept för stekning och bakning.

Iduns byrå och expedition,
Mästersamuelsg. 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10-4.
Riks 1646. Allm. 9803.
Red. Högman: kl. 11-1.
Riks 8660. Allm. 402.
Expeditionen: kl. 9-5.
Riks 1646. Allm. 6147.
Annonkont.: kl. 9-5.
Riks 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Idun A, vanl. uppl. med julnummer:	Helt år	Kr. 17:—	Idun B, praktuppl. med julnummer:	Helt år	Kr. 22:—
	Halvt år	8:75		Halvt år	11:50
	Kvartal	4:50		Kvartal	6:—
	Lösnummer	0:35		Månad	2:25

Iduns annonspris:
Pr millimeter enkel spalt:

40 öre eft. text.
45 öre å textside.

Utländska annonser:
45 öre efter text., 50 öre
å textside, 20 % förh.
för särsk. begärd plats.